

τὸ ἐλάχιστον, χεροπιασίδι σὰν νὰ ποῦμε ἐπιστημονικό.

Κατὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν κατόρθωσε νὰ πᾶει, περιμένουμε τὸ ἐλάχιστον νὰ δείξει πῶς κατέχει λιγάκι ἀπ' τὴ μέθοδον ποὺ γλυτώνει τὸν ἄνθρωπον ἀπ' τὴν πλάνην. Ὁ ἴδιος ἄνθρωπος σπάνιζ τὰ καταφέρνει καὶ τὰ δύο. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ μὲ νοῦ καὶ μὲ δημιουργικὴ καὶ πλαστικὴ φαντασίαν βρίσκει κ' ἐξηγεῖ, δὲν κατορθώνει πάντα καὶ νὰ ἀποφεύγει κάθε πλάνην.

Ὅταν ὅμως δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ καὶ νὰ χαρίσει, προσέχει νὰ μὴν ἐμποδίζει καὶ λιγοστεύει ἐκεῖνο ποὺ εἶδον ἄλλοι. Γι' αὐτὸ δοῦμε λοιπὸν καὶ τὴ μέθοδον τοῦ ἐρευνήτη.

«Ὅταν π.χ. ἓνας ψυχολόγος ἐρωτᾷ σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν ὀνείρων: «Σὰς ἐτυχε ποτὲ νὰ ἐξακριβώσετε τὸν χρόνον τῆς διακειας ἐνὸς ὀνείρου; ὁ ἐρωτώμενος ἀπαντᾷ ἀπλούστατα μὲ ἓνα ξηρὸν ἀριθμὸν εἰς τὴν ἐρώτησιν, χωρὶς προσπάθειαν νὰ μαντεύσῃ τὴν σκέψιν τοῦ, ἐρευνητοῦ, νὰ προεξοφλήσῃ τὴν κρίσιν του. νὰ συζητήσῃ τὴν χρησιμότητα τῆς. Καὶ αὐτὸ διότι ὑποτίθεται—ὅπως καὶ εἶναι—ὅτι ὁ ἐρωτῶν ἔχει κάποιον λόγον νὰ ἐρωτᾷ τοιοῦτοτρόπως, ἐντελῶς διαφορετικὸν κάποτε ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ μαντεύει ἢ ὑποθέτει ὁ ἐρωτώμενος.»

Ὅταν λοιπὸν ἓνας, γαιτρός ἢ ψυχολόγος βάζει μιὰ τέτιαν ἐρώτησιν καὶ τὴ βάζει ἔτσι, θὰ πεῖ ποὺ θέλει ν' ἀποκλείσει τὴν ἐπίδρασιν, ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχει ἡ συνειδήσιν ἐκεῖνου ποὺ ἐξετάζεται, στὴν ἐρμηνείαν τῶν φαινομένων ποὺ θέλει νὰ ξεδιχλύνει ὁ ἐρευνήτης. Ἐδῶ ὅμως στὰ φαινόμενα μας, ὁ λόγος ποὺ θὰ δώσῃ ἐκεῖνος, ποὺ ἐξετάζεται, ἂν θελομε νὰ βαραίνει, πρέπει νὰ περάσῃ ἀπ' τὴ συνειδήσιν, κ' ἡ συνειδήσιν πρέπει νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν καλότερα φωτισμένη. Μ' ἄλλα λόγια, τὰ φαινόμενα ποὺ ὁ ἐρευνήτης παραμιάζει δὲ μιᾶζουν. Τὰ βάζει μᾶζι, ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε νὰ τὰ ξεχωρίσει σὲ δύο ὁμάδες. Στὴ μιὰ γὰρ νὰ γίνῃ ἐξέταση πρέπει ν' ἀποκλείσῃ ὅσον τὸ δυνατόν τὴ συνειδήσιν, στὴν ἄλλη γὰρ νὰ κάνομε τὴν ἐρευνᾶν, ἡ συνειδήσιν πρέπει νὰ ἐργάζεται μὲ ὅσο τὸ δυνατόν παραπάνω πῶς δικό της. Στὴ μιὰ μπορεῖ νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ ὀνειρεύεται, στὴν ἄλλη πρέπει νὰ εἶναι ξυπνὸς καὶ νὰ νοεῖ καὶ διαλογίζεται.

— Εἰς. — Μὰ δὲ μοῦ λὲς ποὺ θέλεις νὰ φτάξῃς μ' ἀφτά, μήπως θέλεις νὰ πεῖς [ποὺ τὰ φαινόμενα ποὺ ἐξετάζει ἡ ἐρευνᾶ γὰρ ψυχολογικὰ δὲν εἶναι ψυχολογικὰ;

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Τοῦτο θὰ τὸ πῶ σὲ λίγο. Τώρα προσάρας λέγω ὅτι τοῦ ἐρευνήτη οὗτ' ἢ μέθοδος εἶναι ἐπιστημονική. Τῶν φαινομένων ἡ ἀνάλυση μᾶς φέρνει πὲρ' ἀπ' τὰ φαινόμενα, στὸ γενικὸ, στὸ καθολικόν, στὴν ἐπιστήμην τέλος· τοῦτο ὁ ἐρευνήτης οὔτε τὸ ὑποψιάστηκε. Τὸ ἐλάχιστον ὅς πρόσεχε νὰ ξεμπερδέψῃ μὲ μιὰ ἀρχὴ διαλυστικὰ προτοῦ νὰ καταπιάσῃ τὴν ἐξακριβώσιν μὲ τὴ μικρομετρικὴ βίδαν.

— Εἰς. — Ὅπως κ' ἂν εἶναι ὀνειρεφτὰ ἢ τοῦ ξύπνου, συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ, τὰ φαινόμενα μᾶς εἶναι ψυχολογικά.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Τοῦτο θὰ πρόκειται νὰ δοῦμε καὶ γὰρ νὰ μὴ χασομεροῦμε, ὅς πιάσῃ τὰ πράγματα ἀπ' τὴ ρίζαν καὶ τὴ φύσιν τους. Γιὰ νὰ ξεχωρίσῃ καὶ ξεδιχλύνῃ σὲ τί εἶδος φαινόμενα πρέπει νὰ καταλογίσῃ ἀφτά ποὺ θέλει νὰ ἐξακριβώσῃ ὁ ἐρευνήτης, ἀνάγκη νὰ καταλάβῃ τί εἶδος φαινόμενον εἶναι ἡ γλῶσσα, ἡ σωστότερη ἢ λαλιὰ, ὁ ἄρθρωμένος λόγος, γιατί γλῶσσα καθὼς ξέρεις εἶναι καὶ τ' ἄλλα μέσα ποὺ μᾶς κἀνουν νὰ καταλαβαίνῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ μάλιστα οἱ χερονομίες ποὺ γὰρ βέβαια προηγήθηκαν ἀπ' τὸ λόγο, σὰν καὶ σὲ μᾶς τὴν πρώτην βραδιά. Τί λὲς λοιπὸν, τί γέννησε τὴ λαλιὰ;

— Εἰς. — Τί ἄλλο παρὰ ἡ φύσιν ποὺ εἶναι γύρω μας, καὶ ἡ ψυχὴ ποὺ εἶναι μέσα μας μὲ τὴ δύναμιν τῆς νὰ βάζει σημάδια. Τί προηγήθηκε τί ἀκολούθησε μᾶταιο νὰ ἐξετάζει κανεὶς τόσο μάταιο, λέγει κ' ὁ περιφημὸς φυσιολόγος καὶ ψυχολόγος Wundt ὅσο καὶ τὸ τί γεννήθηκε πρὶν, ἢ ἄττα ἢ τ' ἄθρο. Ἰδέα καὶ σημάδι εἶναι σὲ μιὰ ἀναλογία ὅπως τὸ ἐγὼ καὶ τὸ ἄλλο, ἡ ἐντύπωση κ' ὁ ἐρεθισμός. Τὸ σύνολον τῶν ἰδεῶν εἶν' ἐκεῖνο ποὺ λέμε φύσιν, τὸ σύνολον τῶν σημαδιῶν ὁ ἄνθρωπος. Ὅσο μπορεῖς νὰ χωρίσῃς ἀφτά, ἄλλο τόσο καὶ τὴ γλῶσσαν ἀπ' τὴ ψυχὴ. Τί ἄλλο ζητᾷς; νὰ ὁ μηχανισμός ποὺ σιγὰ σιγὰ μὲ τὴν ἐξέλιξιν ἔφερε τὸ λόγο ἀφτοῦ ποὺ εἶναι.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Σοῦ τὸ εἶπα κ' ἄλλοτε, ἄλλο ἐξέλιξιν κ' ἄλλο ἐξήγησιν. Βέβαια, νὰ χωρίσῃς τὴ ψυχὴ ἀπ' τὰ σημάδια ποὺ βάζει δὲν εἶναι τρόπος. Σημάδια ὅμως εἶναι κ' οἱ χερονομίες. Τὴν πρώτην ἀνθρωπότητα βουδὴ θὰ τὴν φανταστοῦμε καὶ σήμερα ἀκόμα στίς ἀγριεὺς φυλὰς χερονομίες καὶ λαλιὰ τὰ ἴδια καταφέρνουν. Πούθε λοιπὸν ἀρχίς; ἢ προτίμηση; Γιατί ἡ λαλιὰ νὰ ἐξοντώσῃ σχεδὸν τίς χερονομίες;

— Εἰς. — Εἶπαν πῶς ὁ ἄνθρωπος θ' ἀρχίσει

νὰ μιμνῆται τίς φωνὰς τῶν ζώων κ' ἀπὸ καὶ εἶδε τί δύνει ἡ φωνή.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Πολὺ περιορισμένη μίμνησιν ἀφτή· σ' ὅλες τίς ἄλλες περιστάσεις ὁ ἄνθρωπος ἔχει νὰ μιμνῆται δράσιν, κίνησιν δηλαδὴ διαφόρων εἰδῶν κ' ἐδῶ, ἀνάγκη νὰ τὰ τεχνολογοῦμε δὲν εἶναι, ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς τὴν πρὶν παραστατικὴ δύναμιν θὰ τὴν εἶχε τὸ χερί μὲ τὰ δάχτυλα. ἐκεῖνο μὲ τὴ βοήθειαν τοῦ ματιοῦ θὰ κατόρθωνε ν' ἀκολουθήσῃ τοῦ ματιοῦ τὴν πολὺτροπὴν κίνησιν. Κ' ἄμα μιὰ πρωτάρχισιν ἡ δύναμιν ἀφτή νὰ ἐνεργεῖ κ' ἡ συνήθειαν ὁλοένα ρίζωνε τὴν ἐνέργειαν τῆς, τί θὰ μπορούσε πιά νὰ τὴ ξετοπίσει; Δὲ βλέπεις τί ἰδέες κατορθώνουν οἱ βουδοὶ νὰ ἀνταλλάξουν;

— Εἰς. — Ὁρατοῦ πράγμα ζούλεψες. Μήπως θὰ ἠθέλεις νὰ μᾶς περιορίσεις στὴ διανοητικὴν τοῦ περιφέρειαν; ὅ,τι κ' ἂν πεῖς μὲ τίς χερονομίες μένει πάντα κατὶ ἀόριστον κ' ἀπροσδιόριστον. Ἐπειτα καλὰ, οἱ χερονομίες μποροῦν νὰ παραστήσῃν πράγματα ὕλικά, ἀντικείμενα συγκεκριμένα ὅμως, τὰ ἀφηρημένα, τὰ μὴ ὕλικά;

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Οἱ ἀντιλογίες ἀφτὲς εἰναι, τὸ ξέρω· δώθηκαν ὅμως καὶ ἀναιρέσεις τους. Τῶν βουδῶν τὸ νοητικὸν τὸ βρίσκῃς περιορισμένον γιατί οἱ παραπάνω τους γίνονται κουφάλαι ἐπειδὴ παθαίνουν κατὶ στὴν ἐγκεφαλὸν κ' ἡ πάθησιν συχνὰ εἶναι ἀπὸ κληρονομίαν, ἐνῶ οἱ τυφλοὶ παραπάνω ἀπὸ ἐξωτερικὰς αἰτίας γίνονται καὶ ἀργότερα παθαίνουν.

Συλλογίσου ἀκόμη πῶς οἱ βουδοὶ περνοῦν τὰ πρῶτα τους χρόνια ἀναμεταξύ σ' ἄνθρώπους ποὺ εἶναι γὰρ κείνους σὰν ἄλλο εἶδος ἀλαλθῶν, ἀφτοῦ μόνο τ' ἀφτὶ μετὰχειρίζονται. Ὅσο γὰρ τὴν ἀοριστείαν ποὺ λὲς νᾶχουν οἱ χερονομίες, μὴν ὑποθέσεις πῶς αἱ λέξεις ἔχουν τάχα τὴν ἀντίθετη ἀφτὴ μέσα τους φυτεμένη ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς. Ἄν πάρῃς τὰ πράγματα ὅχι ὅπως τώρα μᾶς παρουσιάζονται, ἀλλὰ ὅπως θὰ εἴναι, βρίσκῃς πῶς τὴ σωστάδα ὁ καιρὸς τὴν ἔδωκε στὰ σημάδια τοῦ ἀρθρωμένου λόγου. Ἡ προσπάθεια, ἡ δουλιὰ, σώριασαν μέσα τους ἐκεῖνο ποὺ σοῦ φαίνεται ἀτόρτο. Καὶ γὰρ τὰ ἄλλα ὅλα ποὺ εἶπες, ἐργασία χρειάσθηκε. Ἐργασία γὰρ νὰ περάσῃ ἀπ' τὰ ὕλικά κ' ἐξωτερικά ποὺ σήμεινε ἀρχῆς ἡ κάθε λέξιν, στὴ δράσιν, στὴν ἀφηρημένην ἰδέαν, στὰ ἐσωτερικά ποὺ σήμεινε σήμερα ἡ ἰδία λέξιν. Μὰ ὅχι μόνον ἡ λαλιὰ ἀλλὰ καὶ ἡ φωνὴ ἡ ἰδία ἂν καλοκοιτάξῃς κ' ἐκεῖνη αἰῶνων δούλεμα τῆς χρειάσθηκε γὰρ νὰ φτάσῃ ἀπ' τίς ἀγριεὺς στριγλιὰς τοῦ πρωτόγονου τρογλοδύτη στὶ γλυκὴν κελὰδιαν τῆς τραγουδίστρας ποὺ σὲ μαγεύει

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

ΚΑΣΣΩΠΗ

Ἀγκαλὰ καὶ ἡ μικρὴ χώρα ἦσαν τώρα χριστιανική, καὶ ὁ Ἰουστιανὸς «πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων» εἶχε ἀπαγορεύσει τὴ θρησκείαν τῶν ἐθνικῶν, τὰ παλαιὰ χτήρια τῶν ἐλληνικῶν ναῶν ἐμέναν ἀκόμα ἀγρυχτά, καὶ ὁρᾷ τὰ εἰδῶλα ποὺ τὰ ἐστολίζαν, μόνον οἱ ἀναβάθρες καὶ οἱ βωμοὶ εἶχαν χορτιάσει γιατί κ' οἱ λίγοι πιστοὶ τῆς ἀρχαίας λατρείας δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ παραδοῦν τὸ νόμο.

Ὁ ναὸς τοῦ Κασίου Διὸς ἐσηκονότου κατὰσπρος σιμὰ στὸ μικρὸ λιμάνι τῆς πολιτείας, ὅλος ἀπὸ τὸ ντόπιο ἀμυγδαλὶ περίστυλος, κ' ἔφευγε ἀνάμεσα στὰ μεγάλα ἱδρῶτα ποὺ τὸν ἐντυνᾷ ἀπὸ τὰ τρία μέρη καὶ ποὺ δὲν ἔπιναν γυμνὰ παρὰ τοῦ γυαλοῦ τὴν πρόσωπιν, ὡ-

στε ποὺ τὸ πανέμορστο δωρικὸ μνημεῖο ἐφαίνονταν μακρόθεν ἀπὸ τὸ πλάγιο, κ' ἦσαν τὸ μόνο χτήριο ποὺ τὰ πλεούμενα ἀντίκρυζαν μπαίνοντας, γιατί μέρος ἀπὸ τὰ σπῆτια τῆς πολιτείας τᾶκρουθε τῆς ἀκροθαλασσίας τὸ γύρισμα, μέρος τὸ ψηλὸ καστρί ποὺ ὑπεράσπιζε τὴ χώρα καὶ τὸ στενὸ τῆς Κασσώπης.

Ἐκεῖ ἀποκάτευσ ἀπὸ τὰ ψηλὰ ἱδρῶτα, ποὺ καὶ δὲν ἦσαν πιά ἀγιασμένα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν παρουσίαν, ἀλλὰ ποὺ δὲν εἶχαν χάσει γὰρ τοῦτο τὴ μυστικὴ πνοή τους, ἐγενότου ἀκόμα, ὅπως καὶ στὰ παλαιὰ χρόνια, ὁ περίπατος τῆς μικρῆς πολιτείας, ἐνῶ στ' ἄλλα μέρη ἐξοφτόταναν τὰ πλοῖα τὰ πλούτη τους ἢ ἐφορτόταναν τὰ προϊόντα τοῦ τόπου ποὺ τὰ πῆγαιναν ἔπειτα στὴν Ἀνατολὴν ἢ καὶ στὴν Ἰταλίαν.

Τὸ καλοκαίρι ἦσαν προχωρημένο κ' ἦσαν ἀπόγειωμα· ἀνάλαφρο ἀγεράκι ἐρχότου ἀπὸ τὴ θάλασσαν, ὁ κόσμος ἐκαθότου ἢ ἐκινιότου ἡσυχᾶ στὸν ἴσκιον.

«Ἐφυγαν κ' ἄλλα ἀσκήρια γὰρ τὴν Ἰταλίαν· ὁ πόλεμος δὲν ἔχει τέλος» εἶπε ὁ Φιλόστρατος ἀντρας πενηντάρης καὶ καλοντυμένος.

«Ἐχουν σκληρὴ τὴ ζωὴ αὐτοὶ οἱ βάρβαροι» τοῦ ἀποκρίθη ὁ χιλιάρχος Θεόδωρος ποὺ ὀριζε τὸ κάστρο τῆς Κασσώπης, «καὶ δὲ βαριώνται τὸν πόλεμον. Ὁ καινούργιος βασιλεὺς τους ὁ Τωτίλας εἶνε καταστρεφτὴς μεγάλος κ' ἐτσάκις πολλὰς φορές τὸ στράτὸ τοῦ ἀφτοκράτορα. Εἶνε ἐφτάφυχοι οἱ Γότθοι.»

«Εἶνε δεκαπτάφυχοι» ἀποκρίθη ὁ Φιλόστρατος χαμογελῶντας «ἀφτοῦ βαστοῦν δεκαπτά χρόνια πόλεμον· μὰ ὡστόσο δὲν τολμοῦν νὰ πολεμήσῃν στὴ θάλασσαν σὰν οἱ ὅμοιοι τους οἱ Βάνδαλοι, εἶνε τώρα ἐκατὸ χρόνια· ὁ Γιζέριχος τότες δὲν ἐλησμονήσῃ τὸ νησί μας· μόνον στὲς χώρες δὲν ἐπάτησαν».

«Καὶ οὔτε ἄλλοι βάρβαροι δὲ θὰ πατήσουν» εἶπε ἡ Ἀσκληπηγένεια τοῦ Φιλόστρατου ἡ κόρη, ποὺ ἐπερπατοῦσε μᾶζι τους· «ὁ θεὸς ἀγαπάει τὴν Κασσώπην καὶ ὁ ἀφτοκράτωρ» γὰρ τοῦτο ἄφησε καὶ περσιὺς στρατιῶτες ἐδῶ.

«Τὰ κάστρα» εἶπε ὁ Θεόδωρος «ἦσαν καλὰ μὰ ἐπάλησαν ἀπὸ χρόνια κανένας δὲν τὰ διόρθωσε· καὶ λείποντας ὁ Ἰονικός στόλος νὰ ἐμποδίζει, οἱ βάρβαροι θάπαιρναν ἀμείως τὴν χώραν· ὁ στρατὸς ἐδῶ εἶνε περιττός, γιατί εἶνε πάντα λίγος γὰρ ν' ἀντισταθῇ στάμμετρητα φουστὰ τους. Στὸν πόλεμον, ἐλέγαν οἱ στρατηγοὶ τοῦ Αὐγούστου, σὰν ἓνας τους πέφτει, ξεφυτρώνουν δύο στὴ θέσιν τοῦ σκοτωμένου. Δὲν ξέρω γιατί δὲ στέρνουν καὶ μᾶς στὴν Ἰταλίαν. Ἰσως ἀργότερον.»

Ἡ Ἀσκληπηγένεια ἐκακίνησε. «Ὅχι, Θεόδωρε» εἶπε «χωρὶς ἐσὺς θὰ νικήσουν ἀφτοῦ· ὁ Βελισάριος γνωρίζει νὰ καταβάινει τοὺς βαρβάρους· ἀφτός ἐκατὰστρεψε τοὺς Βάνδαλους τῆς Λιβύας καὶ θὰ ρίξει καὶ τοὺς Γότθους τῆς Γερμανίας στοὺς λόγγους τους· ἢ Ἐλ-

τήμερα σ' ένα ωραίο μελόδραμα. Και το σπουδαί-
τερο πέρνει τις χερονομίες άφτου που τις κατέκτησε
ή λαλιά άφου τις καταπόνεσε, τις ζούριασε, τις μά-
ρανε. Για συλλογίσου όμως τί θάταν αν έμεναν άνεμ-
πόδιστες; Έ λοιπόν; πιδς ό λόγος που δεν έγινε
άφτό, παρ' άπου χώρισαν πρώτα, ξεπέρασ' ό λόγος, ξά-
πλωσε και πήρε τόν τόπο πουπιαναν προτού εκείνες;
Νά οι αιτίες που μας χρειάζονται.

— ΕΓΩ. — Δι θυμάσαι που πρό κεισ' διαβάζα-
με ότι ένας έξ'χος Γάλλος φιλόσοφος είπε ότι ή λα-
λιά με τόν νά μπορούσε νά χρησιμεύει στα σκοτεινά
της έδωκαν τήν προτίμησή;

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Ό λόγος άφτός δώθηκε,
τ' θυμώμαι. Όμως συλλογίσου πως οι πρωτόγονοι
δ' έθ'σαν δά ολόένα στό σκοτάδι κ' όταν είρχουν-
ταν ή νύχτα θάπιφταν νά κοιμηθούν. Όταν άναβαν
φωτιά για νά φυλαχτούν άπ' τ' άγρίμια, τότες θα-
ταν πια κάμποσο προοδεδεμένοι για νά όμιλούν κου-
τσά στραβά.

Για νά καταλάβουμε πως ή λαλιά ξετόπισε τή
χερνονμία, πως ό φωνηχτός λόγος ξετόπισε τόν βουδόν,
πρέπει νά έθρομε άνάγκες άληθινές στην καθημερινή
του πρωτόγονου ζωή. Γιατ' ή άλαδιακή ζωή μόνο
και μονάχα δ' φτάνει. Μιά μικρή πρωτόγονη ομάδα,
ή τή φανταστούμε σά μια μονωμένη οικογένεια. Σ' έ
μια τέτια παρατήρηση, και θά δεις ότι ό λόγος μα-
ραίνεται. Ό ένας ξέρει τόν άλλο, ό καθένας ξέρει τή
δουλιά του, τόν δάχτυλο φτάνει για τις διαταγές και
μια ματιά τή φυσιογνωμία για τ' έπίλοιπα.

Κοιταξ' τ' παιδιά ν' άπορήσεις, τί νωρίς, πολύ
πρί μάθουν νά μιλούν καλά, προσέχουν στη φυσιογνω-
μία, νοιώθουν τις παραμικρές της άλλαγές κ' άλλά-
ζουν κ' εκείνα στάση και ύφος αναλόγως.

Για νά καταλάβουμε λοιπόν πως και γιατί άρχισαν
οι πρωτόγονοι νά δίνουν τήν προτίμησή στην λαλιά,
πρέπει νά έθρομε μια ιδιαίτερη δύναμη, πούχε άφτή και
δεν είχ'αν όλ' οι άλλ' οι τρόπ' οι γλωσσικοί που ή-
παρχαν πρίν κ' είταν βαθιά ριζωμένοι.

— ΕΓΩ. — Είπαν πως ή εξέλιξη άρχισ' άπ'
άπ' τις τσιριές, πέρασε στην φωνή κ' έφτασε στην
έρθρωση. Ο Wundt θυμάσαι που λέγει ότι και τού-
τη, ή φωνή ή άρθρωμένη δηλαδή, είναι σά μια χε-
ρνονμία των φωνητικών όργάνων. Στην άρχή ή φωνή
πήγαινε άχώριστη με τις χερνονομίες, εκείνες τις
πρώτες τις σημαδιακές για κίνηση για δράση: έτσι
σιγά σιγά ή φωνή ποτίζεται με τόν νόημα της χε-
ρνονομίας, πέρνει άπ' τή δύναμή της, γίνεται δηλαδή
κ' εκείνη σημαδιακή: λίγο κατά λίγο δυναμώνει,

κατά τήν κατάρτιση από σημαδιακές χερνονομίες,
ανεξαρτίζεται και μένει μονάχη άφτή με τή σημα-
διακή δύναμη, πούχαν πρίν χερνονομία και φωνή μαζί.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Και μ' άφτίς τις βοη-
θητικές θεωρίες πάλι μας ιστόρισε: τόν πως έγιν' ή
εξέλιξη. Έμεις όμως ζητούμε τόν γιατί έτσι κ' όχι
άλλιως.

— ΕΓΩ. — Θυμάσαι τήν εξήγησή που είθαμε
σε μια ωραία μελέτη ενός Γερμανού φιλόσοφου; Οι
άνθρωποι, μας λέει, που μαζί δουλέβουν, που σκάζουν,
θερίζουν, λιχνίζουν, τρέχουν με τις άλωκάρες, οι στρα-
τιώτες που βιάζονται, συνηθούν νά βιάζονται όλοι με
μιας κατι φωνές που τούς φέρνουν σά μια έκλάφρωση.
Τις φωνές άφτίς τις κάνουν όλοι τις ίδιες στην ίδια
έργασί' άπάνω, κ' έτσι για όλους έχουν οι φωνές έ-
κείνες τήν ίδια σημασία. Νά λοιπόν άπ' τή συνε-
ργασία βγήκ' ή λαλιά.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Μάλιστα, με τόν Γερ-
μανού σοφού τήν εξήγησή μπαίνουμε στην πρωτόγονο-
νη πραγματικότητα. Μά και πάλι τούτο που δεί-
χνη ό σοφός είν' ένα γλωσσικό υλικό. Σ' άφτό τ' ά
φωνήματα είναι σφιχτοδεμένα με τ' καμώματα. Μονάχα
τους δ' θά χωρίστηκαν. Τί λοιπόν έκανε τόν
πρωτόγονο νά χωρίσει τόν μίγμα, νά κρατήσει τ' α-
νήματα, και νά παρατήσει τ' κινήματα;

Τόν γιατί άφτό, τόν κλειδί νά πούμε, μας τώδωκ'
ένas Γάλλος σοφός κ' είναι άπλούστατο. Στις πρώτες
εκείνες χοντροδουλίες που θάχαν οι ομάδες των πρω-
τόγονων, κάθε ώρα και στιγμή θά περυσάζονταν ή
άνάγκη οδηγού και οδηγίας. Όσ' είναι πεσμένη στην
δουλιά δεν είναι τρόπος νά βλέπουν κ' άλλο. Η
προσοχή τους είναι καρφωμένη σ' εκείνο που βαστούν
ή μετακινούν ή ό,τι άλλο κάνουν με χέρια και πό-
δια μαζί. Ό οδηγός πάλι για νά βλέπει τί χρειά-
ζεται για νά προχωρήσει ή δουλιά, πρέπει νά στέκει
άπ' μακριά κ' οι οδηγίες του λοιπόν άπ' μακριά σ'
ύλων τήν ψυχή νά φτάνουν μονομιάς, με σημαδιακή
λοιπόν που φτερωτά άπ' άλλο παραθύρι παρ' άπ' τόν
μάτι νά μπαίνουν στην ψυχή. Νά λοιπόν οι άνάγκες
άνάγκες που καθημέρα και κάθε ώρα ό καθένας χωρί-
στα κ' όλοι μαζί αισθάνονταν.

Άπ' τ' έργα της ειρήνης πέρασε στα πολεμικά
και θά δεις τήν άνάγκη πριό άναγκαστική: ένα όρδι
στέκει έτοιμο νά ριχτεί καταπάνω σ' έν άλλο. Πού
χωρούν έδω χερνονομίες; Οι διαταγές άνάγκη μονο-
μιάς νά φέρνουν γύρο δίχως νά φάνετ' εκείνος που
τις δίνει. Έτσι λοιπόν οι πρώτες λέξεις προσταχτι-
κές θάταν διαταγές άπ' άφέντη σ' έργάτες, σ' ύπο-

ταχτικούς, σε δούλους, προσταγματα' άπ' άρχηγό σε
στρατιώτες. Έτσι' εξηγούν οι σοφοί και τις μονο-
σύλλαβες προσταχτικές.

Νά λοιπόν στα σπάργανα ό λόγος. Άλλά Έρα-
κλής στα σπάργανα με δύναμη υπεράνθρωπη. Άπό
δω και μπρός όλα τ' πάντα μέσω του κατορθώνουν-
ταν και χωρίς του τίποτος δ' γίνονταν πια. Άπό
μέσα του βγήκε ζωή και δύναμη πρωτόφανή και
φως ζωντανό για τών ανθρώπων τή ζωή, φως που
φάγγει μες τόν σκοτάδι, και τόν σκοτάδι δ'ν τόν κυριέψε
πια ποτέ.

Και νά γιατί ό άνθρωπος τόν έθεοποίησε τόν
Λόγον. α' Έν άρχή ήν ό Λόγος, και έδ' Λόγος ήν
πρός τόν Θεόν, και Θεός ήν ό Λόγος. . . .
Άραγες νά πέρασ' ό άνθρωπος μια πρώτη περίοδο που
νά είχε τή γλώσσα κ' όχι άκόμη τόν θρησκευτικό αϊ-
σθημα; Άλλά τί νά ξετάζει κανείς τέτια ζητήμα-
τα. Τόν άνθρωπο όλη τή δράση θά τή φανταστούμε
στη πρώτη της εκείνη κατάσταση, σε μια μορφή
μωρουδιάτικη κ' άξεχώριστη. Σιγά σιγά με τόν νού
τό ξύπνημα άρχισαν νά ξεχωρίζουν όλες του οι ικανό-
τητες κ' ή μια της άλλης τήν ενέργεια κεντρώντας νά
πηγαίνουν ολόένα μπρός. Έτσι και τόν θρησκευτικό
αίσθημα στην πρωτόγονη του εκείνη μορφή πρέπει
νά τόν πάρμε αν θέλομε νά νιώσμε τή σχέση του
με τόν λόγο.

Στις μυθολογίες τις προχωρημένες που έφτασαν
πια νά συστηματωθούν, τήν ουσία τή θεϊκή τή βού-
σκομε σά διαλυμένη και ξεχωρισμένη άπ' τόν φυσικό
φαινόμενο που πρωτοθεοποίησε ό άνθρωπος: όλο μαζί
κ' άλάκερο. Τόν Δία τόν βλέπομε χωρισμένο άπ' τόν
ουρανό, τόν Ποσειδώνά άπ' τή θάλασσα: ό Θεός δια-
κοινιέται πέρα άπ' τόν φυσικό φαινόμενο. Άκόμ' άρχή-
τερα ό Θεός είναι πριό μέσα, πριό συστηματωμένος,
και συφωχωμένος νά ποίμε με τόν φυσικό φαινόμενο.
Η βελανιδιά που θρέφει, ό ποταμός που ποτίζει τόν
άνθρωπο έχουν μέσα τους τόν Θεό κάπου εκεί μες τή
ψυχή ή στην πηγή.

Και στην μια και στην άλλη όμως περίσταση ό
Θεός φαίνεται με διπλή φύση κ' ένas τέτιος ξεδι-
πλωμός δ'ν πολυπάει με πρωτόγονη φαντασία. Τους
πρωτόγονους θά τούς φανταστούμε νά μιάζουν πα-
ραπάνω με τόν σημερινόν τόν άπλό άνθρωπο. Όπως ό
σημερινός αδιέβαστος άπλοϊκά ζωοποιεί και θεοποιεί
συνάμα. Έτσι κ' εκείνος. Ό λαός βρίσκει τόν ουρανό
συλλαγισμένο ή κατσοφιασμένο, τόν ήλιο νά γέρνει
ή νά βασιλεύει, τόν άνεμο συνεφοδιώχτη, τόν βοριά
δαγκανομύτη κ' άλλα τόσα όμορφα και χαριτωμένα,

λάθα μας δ'ν θά πετνηθεί άπ' άφτούς».

Ό Θεόδωρος άκουσε με σπλάχνος τήν όμιλία της
Έλληνοπούλας και τήν έκοίταξε κατάμματα. Τότες
του φάνηκε άκόμα ωραιότερη στην δροσερότητα των ελ-
κων χρόνων της, και μ' ήλθοντας νά της σαλέψει τή
βεβιασμένη της δ'ν άποκρίθη. Εκείνη ύστερα άπ' μια
στιγμή έσκαλουθώντας τή σκέψη της, έπρόσθεσε.

«Θά νικήσουν και χωρίς έσέ».

«Ζηλεύω τή δόξα» άπολογήθη ό στρατιώτης.
«Άχ, νάτουν σωμένος ό πόλεμος και νικήτης νάμουν
γυρισμένος άπ' τήν Ιταλία, τότες για μας, Άσκλη-
πηγένεια, θάρριζε ή εύτυχία. Προσμένουμε τώρα με
τήν έλπίδα, με πως ν' άποφασίσω τόν στεφανώματός
μας τήν ήμέρα όσο ό πόλεμος βαστάει. Οι καιροί είναι
δύσκολοι κ' ό στρατιώτης δεν όρίζει τόν έαφτό του».

«Ό καιρός είναι δικός μας» είπε ή κόρη «μά στην
Ιταλία δ'ν θέλω νά σε στείλουν, είσαι μέγας καθώς εί-
σαι» έκαμες δέκα πολέμους, στο Δούναβη, στην Ά-
φρική, στην Περσία: οι Ιούθι θά ύποταχτούν και χω-
ρίς έσέ, άγαπημένε».

Ό Θεόδωρος όμως εκούνησε πικρά τόν κεφαλή, κ' ύ-
στερα δίνοντας άλλη τροπή στην όμιλία είπε.

«Φιλόστρατε, φαίνεται δ'ν φοβάστε έφ'έτο τις θέρ-
μες της Κασσώπης: άργήσατε στην χώρα ή Έρακλ'δα
σας προσμένει και τώρα ή έξοχή είναι άθάνη και τόν

μετόχι σας σιμά στο νερό, σε ψηλή θέση»...

«Δ'ν θαργήσουμε νά πήμε» άποκρίθη ό Φιλόστρα-
τος «κ' έλα εκεί νά ιδεις τήν Άσκληπηγένεια».

«Θά νάρθω ν' άποχαιρετήσω τούλάχιστο» ή και
για νά μείνω».

Κ' έθυμήθη ό νέος χιλιάρχος τ' ταξείδια του στην
Έρακλ'δα. Εκεί είχε πρωτογνωρίσει τήν Άσκληπηγένεια
ήτουν μικρότερη τότες παρόμοια σε ρόδο μπουμπουκι
και τήν άναυογιότουν μέσα στις μεγάλες κληματαριές
με τόν χρυσόν σταφύλια, σιμά στο νερό, που έθγαινε
άπ' τόν στόμα χαλκωματένιου λιονταριού, νά γιλά
και νά παίζει στην εύτυχία της πρώτης νεότητος. Πώς
έκοίταζε με περιέργεια τή χρυσή περικεφαλαία, κ' έκρη-
μότουν άπ' τή χείλη του, όταν της έδιηγιότουν τήν
ιστορία των πολέμων, πούχε κάμει: εκεί είχε άρχισει ή
άγάπη και τόν μπουμπουκι άπ' χρονο στο χρόνο είχε
γίνει ρόδο, κ' έφαιγε τώρα μ' όλη του τήν ώραιότητα,
κ' αισθανότουν ό Θεόδωρος πως κάθε μέρα έθέρμαινε κ'
έπέραινε ό έρωτας.

Ξάφνης όμως έν'όι τρεις τους ήσυχ συνομιλού-
σαν ό κόσμος όλος άνακατόνη σά θάλασσα άνεμισμέ-
νη, κ' έβουσε, άνήσυχος και τρομασμένος, θέλοντας νά
μάθει τόν άνεπάντεχο κακό πούχε συνέβει, ζητώντας
βεβαίωση. Μία τρομερή ρωνή είχε σπαρθεί, και ό φέ-

θος άπ' στιγμή σε στιγμή έπληθηνε. Άρχιζαν οι γυ-
ναίκες νά ούρλιαζον και νά λιγοθυμούν κ' έγενότουν ή
ταρκαμένη βοή μεγαλήτερη.

«Στόλος, οι βάρβαροι».

Άλλες λέξεις δεν άκούονταν και τόν κόκο οι
κρουσμένοι πολίτες έρωτούσαν ό ένas τόν άλλον, κανέ-
νας δεν ήξερε ή δεν ήθελε νά είπει περισσότερα. Άπ' τόν
γυαλό τίποτα δεν έφαινότουν, γιατί ή ράχη του
κάστρου έκρουε τάνοιχτό πέλαγο, κ' ήταν για τούτο
ή άνησυχία μεγαλήτερη. Κι' άκουστη ή σάλπιγγα νά
κράζει τούς στρατιώτες, και τούτοι άπ' όλα τ' άμ'ρη,
ξαφνισμένοι έφ'ερναν τ' πατήματα τους προς άπάνου,
και τούς ακολουθούσε άσκερτα τόν σκιασμένο πλῆθος,
θέλοντας τούλάχιστο νά γνωρίσι τή μεγαλήτη της
συφοράς.

Παιδιά έκλαίγαν μονάχα τους στους δρόμους κλά-
ζοντας τις μανάδες τους, που τάχαν μια στιγμή λη-
σμονήσει, συρμένες και κείνες άπ' τήν όρμη του κόσμου,
που με τούς στρατιώτες άνέβαινε και τώρα ή πολιτεία
είχε άδειάσει και μόνο ή ράχη του κάστρου έμαύριζε
άπ' άνθρώπους.

Ός και τρεις συνομιλήτες είχαν άνεβεί, και έπα-
τηρούσαν άπ' τόν ψήλωμα τή θάλασσα: ό λαός έφώνα-
ζε άπειπισμένος: «οι βάρβαροι, οι βάρβαροι» κ' ήτουν
άναποράσιτος, «οι βάρβαροι οι βάρβαροι» έβουσε.

γιατί ζωντανά και μονοκόμματα. Έτσι λοιπόν άφτα που λειμ' έμεις φυσικά φαινόμενα, δοπρωτάθρωπος τὰ ζωοποιούσε και τὰ θεοποιούσε μονομιάς. Η καθημερινή πείρα τούδειχνε πώς η ζωή εκείνων των θεών είχε μεγάλη σημασία στη δική του ύπαρξη και πώς του ήταν της πρώτης ανάγκης να ξέρει τί διαθέσει είχαν οι θεοί για λόγου του. Μά πώς να τὸ καταλάβει; Πώς να τὸ μαντέψει;

Για τούς φίλους, για τούς έχτρους, για τὰ ζώα τὰ ὠφέλιμα ἢ για τ' ἀγρίμια εἶχε ὅλα σημάδια ἀπ' τὴ στάση, ἀπ' τὴ φωνή, ἀπ' τὸ παρουσιαστικό τους, ἀπ' τὴν κατεβασιά τους. Τους θεούς ὅμως παντοῦ τους ἔβλεπε, παντοῦ ἐνιωθε τὴν δυνάμη τους κ' ὅμως τρόπο δὲν εἶχε νὰ καταλάβει τί τοῦ μελετοῦσαν οὔτε στάση, οὔτε φυσιογνωμία, οὔτε χερνομίες τούδιναν πιάσημα. Τους ἔβλεπε και τούς αἰσθάνονταν τούς θεούς του, τίς πράξεις τους ὅμως ἀδύνατον νὰ τίς προβλέψει, τὰ αἰσθήματα τους νὰ τὰ ξεχωρίσει, τίς βουλές τους νὰ τίς βαθύνει, νὰ τίς ξερεθνήσει. Τὰ φυσικά που μάς δείχν' ἡ πρωτόγονη τέχνη ὅχι τὴν ἀτεχνία ὅπως νομίζουμε, ἀλλὰ τὴν ἀπορία τοῦ πρωτόγονου μπρὸς τὸ αἰώνιο μυστήριο. Ἐκεῖν' οἱ θεοὶ που λὲς κ' ἔχουν ὅλοι τους τὴν ἴδια ἔκφραση, ἔκφραση που δὲ σου λέγει τίποτις παρὰ μὲ τὸ ἴδιο αἰώνια χαμόγελο σὰ νὰ σε περιπαίζει, ὅλ' ἐκείνη ἡ ἀπλοτεχνία τί ἀπλοϊκὰ που παρασταίνει τὸν πρωτάνθρωπο ἀντίκρυ στοῦ μεγάλου τὸ αὐτο μυστήριο. Νὰ τὸν βλέπει ἀραγες, νὰ τὸν προσέχει ὁ Θεός ἢ ἄλλου νάχει τὸ νοῦ του; ἢ μήπως τυχόν τὸν βλέπει μὰ δὲν μπορεῖ κ' ἐκεῖνος νὰ τὸν καταλάβει τὸν ἄνθρωπο και μήπως κ' ὁ ἄνθρωπος εἶναι νιώσμα για τὸ Θεό; Κ' ἂν ὁ Θεός ἄλλου ἔχει τὴν προσοχή του, ἂν τοῦ εἶναι ἀδιάφορος ἢ τοῦ κακομελετᾷ, μὲ τί μέσο νὰ τὸν κάνει νὰ προσέξει, ὅταν ἔρχεται νὰ τὸν παρακαλέσει κρατώντας τὴν προσφορά στο χέρι; τί ἄλλο παρὰ ὁ λόγος που φτερωτὸς πετᾷ και φτάνει στὰ μακρινὰ και χώνεται στὰ κρύφια, και φωτίζει τὰ σκοτεινά; Ὅπως στὰ πολεμικὰ και στὰ εἰρηνικὰ τοῦ καθενοῦ τὴ χωριστὴ θέληση μαζεύει και δεματίζει τοῦ ἀρχηγοῦ ὁ λόγος, ἔτσι κ' ἐδῶ ὁ ἴδιος λόγος θὰ φέρει ὅλους σὲ κοινωνία μὲ τὸ Θεό. Ὁ ἕνας θὰ μιλήσῃ στο Θεό για ὅλους κ' ἀφτὸς ὁ ἕνας εἶν' ὁ ἴδιος ὁ πολεμικός και πολιτικός ἀρχηγὸς που γίνεται ἔτσι και θρησκευτικός ἀρχηγός. Ὁ λόγος του λοιπὸν εἶναι λόγος κυρίου σὲ κύριο. Παρακαλεστικός κ' ἀπαιτητικός, παράπονο και χὰδι ἢ μάλωμα και φοβέρα. Ὁ λόγος λοιπὸν που στὴν καθημερινή ζωὴ και στὸν πόλεμο φα-

νέριαν τὴν ἐξουσία τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ ἀρχηγοῦ, τὴν καθιέρωσε ἐδῶ φέρνοντας δυνάμη μάχη.

Περὶ τὸ νὰ λεπτολογήσομε ἡ πρωτὴν ἐπίκληση ἢ παλαιὰ θεολύτη ἀρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ μὴν εἶναι ἀρκετὴ για θεότητες, που μὲ τῶν αἰῶνων τὸν δρόμο τὸ μυστήριο τους γίνονταν ὅλο και βαθύτερο κ' οἱ ἀπαιτήσεις τους μεγαλότερες κ' οἱ ἴδιες προσώπιότητες μ' αἰθερόπλαστα σώματα. Ἐτσι και τίς παλαιαὶς ἐκείνες ἀπλὲς ὡσὲν γητιεὶς και λιγύλογες παρακλήσεις τίς ἀνέβαζε ὁ λόγος σιγὰ σιγὰ σ' αἰθερούφαντα ψάσματα σὰν τοῦτο δὲ τοῦ Εὐριπίδη.

Σοὶ τῶ πάντων μεδέοντι χοῖν
Πέλανόν τε φέρω, Ζεὺς εἴτ' Ἀΐδης
Ὁνομαζόμενος στέργεις· σὺ δέ μοι
Θυσίαν ἄπυρον παγκαρπείας
Δεξιὰ πλήρη προχύβειςαν
Σὺ γάρ ἐν τε θεοῖς τοῖς οὐρανίδαις
Σκηπτρον τὸ Διὸς μεταχειρίζων
Χθονίων θ' Ἀΐδην μετέχεις ἀρχῆς.
Πέμψον μὲν φῶς ψυχῆς ἐνέρων
Τοῖς βουλομένοις ἀθλοὺς προμαθεῖν
Πόθεν ἔβλεπτον, τίς ρίζα κακῶν.
Τίνα δει μακάρων ἐκθυσσάμενοις
Εὐρεῖν μύχθην ἀνάπαυλάν·

Ὡς τόσο κ' ἐδῶ βλέπεις πὺς ἡ καρδιά συνεπαίρει τὸ νοῦ και στοῦ πόθου τὰ φτερά ἀνεβαίνουν στὰ ὑπερήφανα πάντα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ξανοίξουν τὸ κοινὸ μυστήριο θεοῦ κ' ἀνθρώπων.

Καταλαβαίνεις τώρα που φτάσαμε; Τους λόγους τους καθαφτὸ που μάς ἐξηγοῦν καταβάθα τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα δὲν τους βρήκαμε μὲς τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα, ἀλλὰ ὅζω ἀπ' τὴν περιφέρειά τους. Κ' ἔτσι μαθαίνομε τὸ λοιπὸν πὺς ὁ λόγος γενήθηκε ἀναμεταξύ τῶν ἀνθρώπων κ' εἶναι ἔργο και κατόρθωμά τους ἔργο που δουλεύοντας σὰν ἐργάτες και χρησιμεύοντας σὰν ἐργαλεῖο κατάφεραν. Κατόρθωμα που ἀπὸ καθημερινὲς ἀνάγκες και ταπεινὲς ἀρχὲς ξεκινώντας κ' ὅλο ἕνα ἐργάζοντάς το, τὸ ἀνέβασαν στὴ θάμαστὴ περιωπὴ του. Ὅχι λοιπὸν φαινόμενο μηχανισμού ψυχοφυσιολογικοῦ, μηχανισμοῦ φυτεμένου μέσα μας ἀπὸ καταβολὴς κόσμου. Ὅχι φαινόμενο φυσιολογικὸ ἢ ψυχολογικὸ συνειδητὸ ἢ ἀσυνείδητο, ἀλλὰ φαινόμενο γενικότερο που τὰ περιλαβαίνει ὅλ' αὐτά, φαινόμενο κοινωνικὸ. Φαινόμενο λοιπὸν που και σ' ἀφτὴ τὴν περιωπὴ πούφθασε, οἱ ἴδιες ἐκείνες οἱ πρώτες κοινωνικὲς ἀνάγκες και δυνάμεις ὁλοένα πγὶο περισσεύς τὸ διατηροῦν, τὸ δυναμώνουν, τὸ νεώνουν, τὸ ἀλλάζουν, τὸ ζοῦν.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΦΩΤΗΣ
Κουταλιανοὶ

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

XI

ΛΕΥΚΟ ΜΝΗΜΑ

Τὸ χιονόλευκό της σῶμα,
Ποῦ ἐστολίζανε ὡς τάχους
Μάτια ὠραία κι ὠραῖο στόμα
Και γραμμὲς ζουγραφιστές.

Πῆρ' ἐκεῖθε ὁ καταλύτης
Ὁ Καιρὸς, μὲ τόση βιά,
Ἐστὸ ἐργαστήρι του τεχνίτης
Καί, σὰν χιόνι ἐνὸς Βοριᾶ,

Τοῦ ματάπλασε τὰ τόσα
Κάλλη δόλολευκου κορμιοῦ
Και τάφηκε μόνον ὅσα
Κρύβει ἡ γῆ κοιμητηριοῦ.

Κι ὅση ἀσπράδα τῆς ἐπῆρε
Κι ὅση ἀγνόητα λευκῆ
Μάρμαρο ἔκαμε και σύρε
Νὰ τὸ ἴδῃς σὲ μνήμα ἐκεῖ...

Εἶνε τόσο ἀπ' τὴ λευκότη
λαμπερὸ, παρθενικὸ,
Γιατὶ ἐπλάσθηκε ἀπ' τὴ Νιότη
Μ' ἕναν τρόπο μαγικὸ!
Σπέντες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΟΡΑΤΙΟΥ

Ὁ γιὸς τοῦ μεγάλου μας δασκάλου Ψυχάρη, κ. Μιχαῆλ Ψυχάρης, που σπουδάζει φιλοσοφία στο Λύκειο Κοντορσέ, ἔβγαλεν ἕνα βιβλιαράκι πολὺ χρήσιμο για κάθε φιλόλογο και για κείνους που σπουδάζουν σὰν ἐπιστήμη τὴ φιλολογία και για κείνους που τους ἀρέσει ν' ἀνακατεύονται μ' ὅποιον τρόπο μὲ τὴ φιλολογία, προπάντων τὴ Λατινική. Τὸ βιβλίο του λέγεται «Πίνακας Ἀναλυτικὸς τῆς Μυθολογίας τοῦ Ὁράτιου». Δηλαδή εἶναι τὸ βιβλίο του ἕνα εὑρετήριο ὅλων τῶν θεῶν, που ἀναφέρει ὁ Ὁράτιος στὰ ποιήματά του. Μὰ δὲν εἶναι ξερὸ εὑρετήριο, γιατί ὁ νέος συγγραφέας ξεχωρίζει πρώτα τίς θεότη-

Κι' ἀληθινὰ ἐδιακρινότου ὁ στόλος που ἀνέβαινε πρὸς τὸ στενὸ, φανερὰ πρὸς τὴν Κασσώπη· οἱ μαῦρες καραβέλλες ἐπλέαν γοργά, γικτὶ πρῶμος ἀνεμὸς ἐφούσκωνε τὰ κόκκινα πανιά τους κ' ἦταν λαμπεροὶ και ἀσυνείηστο τὸ θέαμα τῆς θαλάσσης μὲ τὰ πολλὰ πλεούμενα, που ἀντάμα ὅλα ἐσκιζαν τὰ κύματα.

Οἱ στρατιῶτες που ἤθελαν τώρα ν' ἀρχίσουν τὸ ἔργο τους, και που ἡ πολικοσύνη τους ἐμπόδιζε ἐσπρωχνα τὸ πλῆθος πρὸς τὸ ρόβολο και ὅλος ὁ κόσμος ἐπῆρε τρομασμένος τὸν κατήφορο βώντας, παρόμοιος σὲ φουσκωμένον τράφο κ' ἐχώθη πάλι στὴ χώρα, ἐνῶ στο καστόρ οἱ στρατιῶτες ἀνάβαν σιτὰ για νὰ πυρώνουν τούς μύδρους; κ' ἐτοιμαζόνταν νὰ πολεμήσουν.

«Φιλόστρατε» εἶπε ὁ χιλιάρχος, που μαθημένος στὸν κίνδυνο δὲν ἐδειχνότου ταραγμένος, «στὸ καστόρ νὰ μένετε δὲν μπορεῖτε τὸ φουστὸ φαίνεται μεγάλο και ἡ χώρα θὰ πολιορκηθεῖ. Ποιὸς ξέρε πὺς θάρθουν τὰ πράματα» πηγαινέτε ἀμέσως στὴν Ἡραῖδα, κ' εὐρῆτε τρόπο ἐκεῖθε για τὴν Ἀλεξάνδρεια ἢ για ἄλλο μέρος· τώρα ὁ πόλεμος θάρχισι. Χαίρετε.»

Κ' ἔτσι λέγοντας τούς ἀφῆκε νὰ φύγουν κ' ὁ ἴδιος ἐγύρισε πρὸς τούς στρατιῶτες.

Ὁ Φιλόστρατος σύμφωνα μὲ τὴν ὁδηγία τοῦ στρατηγοῦ ἐκίνησε μὲ τὴ θυγατέρα του και μὲ λίγους σκλάβους για τὴν Ἡραῖδα· στὲς πόρτες τῆς χώρας τὸ δια-

βα ἦσαν δύσκολο, γιατί κόσμος πολὺς ἀλλοαλισμένος ἐσπρωχότου ἀφτοῦ, παίρνοντας ὁ καθένας μαζὶ του ὅτι εἶχε πολυτιμώτερο· ἀλλὰ δὲν ἐφευγαν ὅλοι, γιατί ἀπελπισμένοι μερικοὶ δὲν ἐπροσπαθοῦσαν οὔδὲ νὰ σωθοῦν, κ' ἐπρόσμεναν ἀνεργοί, και ἄλλοι πούχαν περισσότερο θάρρος, ὅπλιζόνταν για νὰ πολεμήσουν. Μέσα στὴ χώρα ἡ πρώτη ἀνησυχία εἶχε πέσει, και οἱ πλατεῖες ἦσαν ἔρημες.

Ὡς τόσο τὰ καράβια εἶχαν σιμώσει και ἀκούονταν κ' ὅλας τὰ βάρβαρα φωνατά, κ' ἐδιακρινόνταν τὰ ξανθὰ πρόσωπα. Ἦταν μία ἑκατοστὴ καραβέλλες. Τώρα οἱ μηχανές τοῦ καστρου ἀρχίζαν νὰ δουλεύουν, και τὰ πυρωμένα σίδερα, που ἐπέφταν, ἐβατοῦσαν τὰ πλοῖα σὲ ἀπόσταση, ἢ ἐπόντιζαν τίς βάρκες που ἐδοκίμαζαν νὰ ρίξουν στρατὸ στὴ γῆς· κ' ἔκαναν ν' ἀφρίζει και νὰ μπουρμπουλίσει τὸ μπλάθο πέλαγο και νὰ βράζει, ἐνῶ οἱ κουπιεὶς τὸ ἀνακάτωσαν και ὁ κρότος τοῦ δαρμένου νεροῦ, και τὸ σφούρισμα τῶν μύδρων ἐσυγχίζοτου μὲ τίς ἀγριεὶς φωνὲς τῶν πολεμιστῶν και μὲ τούς σκουσμούς τῶν ποντισμένων.

Ὅμως τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἡ χώρα δὲν ἐπαρῆν· γιατί ὡς τόσο εἶχε πέσει ἡ νύχτα, και οἱ καραβέλλες ἔγυραν πλῶρη πρὸς τὴν Ἰταλία.

Κ' ἐχώθη χαρὰ τόσο στὸν ἀπελπισμένον τόπο που οἱ πολῖτες ἐφιλοσύνταν στοὺς δρόμους κ' ἐκλαίγαν ἀπὸ

τὴ χαρὰ οἱ γυναῖκες· οἱ φευγάτοι, που εἶχαν ἴδει ἀπὸ τὰ ψηλῶματα τὴν τσάκιση τῶν βαρβάρων, ἔγερναν πίσω στὴ χώρα, και τὸνομα τοῦ Θεόδωρου ἀποθεώθη.

Ἀλλὰ ὁ Φιλόστρατος μὲ τὴν Ἀσκληπηγένεια δὲν ἐξανάρθαν.

Ὁ πόλεμος δὲν ἦταν τελειωμένος. Τὸ ἄλλο βράδι χωριᾶτες τρομαγμένοι ἐμπῆκαν στὴ χώρα φέρνοντας φοβερὰ μαντάτα. Οἱ Γότθοι εἶχαν ἐβγει στὴν ἐξοχή, κ' ἐφόνευαν, κ' ἐκαῖγαν κ' ἐμίαιναν τίς παρθένας. Ὁ κάμπος τοῦ Τυφλοῦ εἶχε πέσει ὅλος στὰ χέργια τους κ' εἶχε γένει ἐρημία· τὰ πλοῖα τους ἐσκέπαζαν τὴ θάλασσα κ' ἐκούρσευαν ἀνεμπόδιστα τὰ καράβια τῆς Ἡπείρου· ὁ ἀφτοκρατορικός στόλος πουθενὰ δὲν ἐφαίνότου· και βέβαια δὲ θαργούσαν νὰ φανιστοῦν πάλι τὰ ἴδια πλοῖα για ν' ἀποκλείσουν τὸ λιμάνι τῆς Κασσώπης, ἐνῶ ὁ στρατὸς ἀπὸ τῆς ἑρᾶς τὸ μέρος θὰ πολιορκούσε τὴ χώρα, ἀφού φανερὰ τώρα οἱ βάρβαροι ἤθελαν νὰ πολεμήσουν τὸν ἀφτοκράτορα στὸν τόπο του, για νὰ τὸν ὑποχρεώσουν ἔτσι νὰ τραβήξει τὸ στρατὸ του ἀπὸ τὴν Ἰταλία και πρῶτος τόπος που ἐβρισκότου στὸ δρόμο τους ἦταν τὸ νησι τῆς Κόρκυρας.

Στὴν Κασσώπη κανεὶς δὲν ἔβλεπε πλὰ σωτηρία· ἐμήνυσαν ἀπὸ τὴν ἀπελπισμένη χώρα στὸν ὑπαρχο τῆς Κόρκυρας και στὲς σιμοτεινὲς πολιτεῖες τῆς Ἡπείρου ζητώντας βοήθεια, ἀλλὰ ἀπὸ παντοῦ τους ἐδηλώθη πὺς

τις σε ξένες και σε καθαρά Λατινικές κ' ύστερος βάνει πάλι ξεχωριστά τις 'Ελληνικές ούρανιες θεότητες, τις θαλασπινές, τις γήινες τις Λατινικές, τις ξένες, σαν τις Αιγυπτιακές και Θρακικές, και διπλά στο κάθε όνομα το ποίημα, όπου θα τις βρεί κανένας, κι' άρκιτες παρατήρησεις, γραμμένες σ' ομορφότατη Γαλλική γλώσσα.

Μά άντις να μιλήσω πιο μερικά για το βιβλίο τουτο, νόμισα καλύτερο να μεταφράσω τον πρόλογο, που τουγραψε ο γνωστότατος συγγραφέας της σημερινής Γαλλίας κ. Ανατόλ Φράνς. Νά ο πρόλογος:

«Αυτό, που ο γιός του Γιάννη Ψυχάρη, ο έγγονός του Ρενάν, έγραψε άπάνου στο θρανίο του σπουδάζοντας τη φιλοσοφία, «κατάλογο της μυθολογίας του 'Οράτιου», μάς ξαναφέρνει στις όμορφες μέρες της Ξαναγέννησης και μάς θυμίζει τις ευγενικές εκείνες οικογένειες των φιλόλογων, που είχαν κληρονομικό τον έρωτα της έπιστήμης. Κι' αυτό, δίχως άλλο, είναι άφορητή να εύχαριστηθούν όλοι όσοι δουλεύουν τις δύσκολες χάρες της σκέψης.

Είμαι σε θέση να ξετιμήσω κάπως το έργο του νέου μου φίλου Μιχάλη Ψυχάρη, όχι πώς είμαι κριτής σε κάποιο βαθμό πολύξερως, παρά γιατί το έργο αυτό, που μπόρεσα να το μελετήσω σε τυπογραφικές διόρθωσεις, μου φάνηκε πολύ χρήσιμο. Ήμιονα πραγματικά περιέργως να μάθω πώς φαντάζονταν τους θεούς όσοι ζούσαν στον καιρό του Αύγουστου, του Τιδέριου και του Κλαύδιου. Έγραφα ένα δήγημα — και τί άλλο μπορεί να κάνει ένας δηνιματογράφος παρά δηνήματα; — κι' ήθελα να κλείσω εκεί μέσα μεγάλες αλήθειες: ήθελα να βάλω εκεί θεούς, θεούς ανατολίτικους και θεούς λατινικούς. Οι θεοί του Ρωμαϊκού Πάνθεου με δυσκόλευαν πολύ. Δεν είν' εύκολο να ξέρει κανένας τί σκέφτονταν ο Κικέρωνας κι' ο Σενέκας για τους άθανάτους θεούς. Είναι πιο δύσκολο ακόμη να ξέρει κανένας τί πίστευαν για το Δία ο βαρκάρης του Τίδερη ή ο ψαράς. Έπρεπε να σιδουλεύω τους ποιητάδες. Οι ποιητάδες μάς δίνουν πιο πολύ πληροφορίες κάμποσο καλές για τις θρησκευτικές ιδέες του καιρού τους. Δεν έχουν φιλοσοφίες. Δεν ψιλολογούν· ξηγοούν φυσικά το λαϊκό αίστημα.

Ο πίνακας του Μιχάλη Ψυχάρη με βοήθησε πολύ την ώρα πουπρεπε να σχετιστώ με το Πάνθεο του 'Οράτιου, και το άρθρο ΔΙΑΣ (Jupiter) μεμαθε γλήγορις, δι' ήθελα να μάθω. Το άρθρο αυτό είναι πολύ καλά φτιασμένο και, όπως μου φάνηκε, πολύ ξετελιωμένο. Μπορεί κανένας ν' ακολουθήσει εκεί το δρόμο της παλαιάς θρησκείας των θεών (Dionis) προς το μονοθεισμό τω Στωϊκόν της Αυτοκρατορίας, των Έβραίων και τω Χριστιανών. Ο έγγονός του Ρενάν κάνει εκεί την παρατήρηση, ότι στο ξέπεςμα τω θρησκείων τα όνόματα τω θεώνε μένουν, μα δεν αντιπροσωπεύουν πια τίποτες και κατανοούν όνόματα συννηθισμένα. Αήμντρα πᾶ να πει: ψωμί, και Βάκχος: κρασί. Ένας δ'π' τους συνομιλητάδες σε κάποιο διάλογο του Κικέρωνα λέει άπάνου κάτω το ίδιο πράμα και προσθέτει ότι μολαταυτα κανένας δεν είναι τόσο κουτός για να πιστεύει πως τρώει ή πίνει θεό.

Ένας πίνακας καλοφτιασμένος είναι θησαυρός. Μου χρησίμεψε ο «Αναλυτικός Πίνακας της Μυθολογίας του 'Οράτιου», κι' αυτό μου έδωσε το δικαίωμα να γράψω τον πρόλογο. Ευχαριστώ το Μιχάλη Ψυχάρη που μου έδωσε την εύκαιρία να είπω φανερά ποιά βαθιά φιλία θρέφω γι' αυτόν και τους δικούς του.»

Έστερ' από το πλάνημ' αυτό που κάνει στο βιβλίο ο Ανατόλ Φράνς καταλαβαίνει κανένας πόσο χρήσιμος και σφής είναι κι' οι άλλες παρατηρήσεις, που συνοδεύουν τ' όνομα κάθε σπουδαίου θεού, και νοιώθει, ότι για να γραφεί τέτιο βιβλίο — μικρό μα πολύτιμο — χρειώτηκε δουλειά και μελέτη όχι συννηθισμένη. Μα από πατέρη, σαν το μεγάλο μας Ψυχάρη, μπορούσε να γεννηθεί παιδί, που να μ'ήν' το κεντρίζει ο έρωτας της αληθινής έπιστήμης και να μ'ή βρίσκει τον ίδιο δρόμο της τέχνης;

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

Ο ΚΑΒΑΛΛΑΣ

(Ανέκδοτο δημοσικό τραγούδι της Ρόδου, από τη συλλογή του κ. Παύλου Γρευτού)

—Του κρίτη ή γιός ο Κάβαλλας ή πρωτοταξεδιάρης
Ποίτη κ' έρωταμάτωσε το πρώτο του καράδι.
Κ' ήθελε κ' έποδιόκνησε να πάη στο ταξίδι,
'Η χώρα δ'η έξείττησε κι' όλα τα παρμακλήκια
όλες οι πόρτες άνοιχτες κι' όλα τα συρμακούτια,
'Εμπρόβαλαν οι όμορφες από τα παναθούρια
'Εμπρόβαλε κ' ή Σεβαστή από ψηλό και μέγα.
Κείνος τη Σεβαστήν είδε κ' έπεσε κ' έλιγώθη.
Σταμνά ναρδ του ρίχνουσε και τριά καννά το μάσκα.
Και πέντε το ροδάταμο για να συνέρτ' ο νους του.
Ποίτη κι' ο νους του σύνηρτε ποίτη κι' ο λογισμός του
'Ο Κύρις του τον άρωτᾶ κι' ή μάνα του του λέει:
—«Γιέ μου τ' είνε πούπαθες; 'Υιέ μου τ' είνε πούχεις;
Γιέ μου πολύ κρασίν ήπιας κ' έξήβγαες που το νου σου.
—«Δέν ήπια έγώ πολύ κρασί κ' έξήβγα που τον νου μου.
Τη Σεβαστούλαν είδα έγώ κ' έξήβγα που τον νου μου.»
—Και μή χολιάς νιούκα μου κ' έγώ να σου τη δώκω.
Νά στείλω εις τη πόρτα της χλίους προξενητάδες.
Χλίους έστέλλω το πορνό μύριους το μεσημέρι
Και τα ήλιοβασιλέματα να πάω και πατή μου.»
Και στέλλει εις τη πόρτα της χλίους προξενητάδες.
Χλίους έστέλλει το πορνό μύριους το μεσημέρι.
Κ' έμείναι στη πόρτα της χρόνος και πέντε μήνες.
Ποίτη κι' ο χρόνος πέρασε ποίτη κ' οι πέντε μήνες
'Ησείασσε την άλυσι κ' έσείστη το παλάτι.
Κ' ή Σεβαστούλα έμπρόβαλε από το πναθούρι.
—«Ποιός είνε εις τοις πόρτες μας ποιός είνε στοίς αλλίς
[μας;

«Αν είν' περάτες ής περνού διαβάτες ής διαβαίνου.
«Αν είνε διακονιάρηδες να τους λεημονήσω.
—«Δέν είν' περάτες να περνού διαβάτες να διαβαίνου
Δέν είνε διακονιάρηδες να τους λεημονήσης
'Ο Κάβαλλας μάς έστειλε γυναίκα του σε θέλει.
Και κοίτταται για λόγου σου κοντεύει να πεθάνη
—«Και δέν τον καταδέχουμε στη πηδ μικρή μου δουλα
Γιατί είνε τα σκαπίνια της μπλεμένα με χρουσίφι
Κ' είνε και τα παπούτσια της με το μαργαριτάρι.
Κ' εκείνου το παπούτσο έχει τριώ λογιώ τουμάρι
Και γάττικο και σκύλλικο και γαδουροποντίκι
Τη σκλάβια μου τη δουλα μου την πηδ ποριζιμά μου
Και πάλαι και πάλ' όχι και πάλαι ως μου δόξει
Και μή θαρεί τοις σκλάβες μου κ' έχω τες παρακάτω.
Κ' ή ξεραδη ή θάλασσα και γίν' ώρηό χωράφι
Και σπείρουνσι του γάμου μας σιτάρια και κριθάρια

(*) Γόνος της ιστορικής οικογενείας των Γαβαλλάδων, οι όποιοι είχαν χρηματίσει άρμοσται της νήσου, ο δε άρμοστής είχε και τον τίτλον του κριτή.

στρατός στο χέρι δέν υπαρχε, και από μέρες τα πλοία είχαν λάβει διαταγή ν' αναχωρήσουν προς άγνωστο τέλος, άφίνοντας μόνο στα λιμάνια λίγα καράδια άχρηστα για μακρινό ταξίδι. 'Ελέγαν κι' όλες οι μαντατοφόροι πως ο ίδιος ο βασιλιάς Τωτίλας είχε πιάσει γ'η στα Σύβοτα, κ' είχε πάρει το δρόμο της Μακεδονίας, ενώ τα τρακόσια κάτεργά του, πούχαν έρθει μαζί του από τη Σικελία, είχαν περάσει σιμά στους Παζούς, κ' είχαν πανιά για να προσβάλουν την 'Αχαΐα, κ' έζητούσαν το Ιονικό στόλο για να τον πολεμήσουν. 'Ετσι λοιπόν δέν έρχόταν βοήθεια κ' οι μέρες έπερνούσαν σε μεγάλην άπελπισία, οι κάτοικοι δέν έβλεπαν παρά στα βουνά καταφυγή γιατί έφοβούνταν το θάνατο και την πείνα, αν οι βάρβαροι έκλειούσαν κ' έπαίρναν τη χώρα.

Αλλά όσο ο κόσμος έφευγε, τόσο έγενόταν δυσκολώτερη ή υπεράσπιση, και ο Θεόδωρος αποφάσισε ν' άπχωρέσει την έξοδο, και ύποχρέωσε τον κόσμον όλον να δουλεύουν άγχαρία για να διορθωθούν τα τειχιά και τα φρούρια. Εκήρυξεν έλεύετρος όσους δούλους ήθελεν πάρει τα όπλα κ' έδιάταξε τους πλούσιους να προσφέρουν τα χρήματά τους για ν' αγοράστούν άρματα και ζωθορίες από τις χώρες της 'Ηπειρος, όσο ακόμα ήσαν βολετό να έφεύγουν την πεισοχή του βαρβαρικού στόλου, που έβίγγιζε όλο το πάλαιο.

Οι νέες τούτες διαταγές έκακοφάνισαν κόσμο πολύ, γιατί ένα μέρος από τους σκλάβους που ήταν άμαθοι τελείως στον πόλεμο, έπροτιμούσαν την καλοζωιά και την ήσυχία απ' όλες τις έλευτερίες και πολλοί πλούσιοι είχαν κι' όλες θάψει το έχει τους κ' έλογαράζαν να το ξανάδρουν στο γυρισμό τους, όταν οι Ρόθιοι έξέθυμιναν και τα πράματα ήσυχάζαν κ' ήταν κι' άλλοι που όρεξη δέν είχαν να χτυπηθούν γιατί έθεωρούσαν κάθε προσπάθεια χαμένη, κ' έπιθυμούσαν μόνο να βρουν τρόπο για ν' άσφαλίσουν τη ζωή τους.

Κ' ήταν έλεεινή ή κατάσταση της πολιτείας· οι έλευτερωμένοι σκλάβοι είχαν σηκώσει πρόσωπο κ' έπαύσαν να έγδικιώνται τους άφέντες τους για όσα είχαν πάθει έως τότε, και τους έκατάδιναν στην έξουσία μολογώντας που είχαν κρουμένα τα χρήματα, ή και τους έσυκοφαντούσαν κακόβουλα κ' έδοκίμαζαν να τους κάνουν μισητούς στο λαό παραστεινόντάς τους άδιάφορους για τα πράματα της πατρίδας. Και αν κανείς πλούσιος έτολμούσε να φανεί ανυπόταχτος στις διατάξεις του Θεόδωρου δύσκολα έξέφευγε, γιατί οι έλευτερωμένοι σκλάβοι ήταν πάντα έξυπνοι, κ' ήξεραν να φυλάγουν και πόρτες και λιμάνι, κ' έγερναν πίσω τους άτυχους πούχαν πολλά να ύποφέρουν, ως την ήμερα της καταδίκης τους. Ουδέ πλούσιος κανένας δέν είχε ήσυχία γιατί ήταν πάντα φόβος από τους νέους

άταχτους στρατιώτες.

Ότ'όσο κάθε μέρα σ' όλες τις πλατείες της πολιτείας έγμναζόνταν οι καινούργιοι όπλιτες και ο Θεόδωρος έπιστάτευε παντού, αλλά δέν έβανε βάση στο άταχτο άσκέρι και αισθανόντουσαν τη βεβαιότητα που, αν τα πράματα δέν άλλαζαν, ή χώρα θάπερτε στα χέρια των βαρβάρων. Και άκούστούν από τους χωριάτες πως το ξανθό φουσατό έπροχωρούσε πάντα χωρίς να βιάζεται. Οι Ρόθιοι ήξεραν που το νησί ήτον δικό τους χωρίς δυσκολία έναντι κάθε μέρα λίγα πατήματα προς τα εμπρός στα λειβάδια είχαν εύρει πλούσια χωριά κ' έμεθούσαν με το κρασί κ' έγλεντούσαν. Οι κάτοικοι τους άπόφευγαν ή έδοκίμαζαν με την ύποταγή να τους γλυκαίνουν. Κ' έτρεχε λόγος στην Κασσώπη πως οι φευγάτοι πολίτες έπαραινόνταν στα χέρια του Ρόθιου στρατηγού κ' ήταν άφται που οδηγούσαν το ξένο άσκέρι για τουτο έθύμωνε μ' άφτους ο όχλος κ' έχαλούσε τα σπίτια τους, κ' έκαιγε στους δρόμους τις εικόνες τους, ή έγδικιονόταν μ' όσους δικούς τους είχαν μείνει στη χώρα.

Και ή συγκοινωνία με την 'Ηπειρο είχε καντατήσει κίνδυνη τόσο, που σπάνιες φορές έτολμούσε καράβι να διαβεί το στενό, και τα λίγα πλεούμενα που κάπου κάπου έμπαίναν στο λιμάνι έφέρναν πως ο μαύρος στόλος έπλεε πάντα στα νερά του νησιού, έβγαζε κουρ-

Κι' αν καταβή ο βασιλιάς και πιάσει τὸ δραπετή
Κι' αν καταβή ἡ βασίλισσα και τὴ σταχολοίση.
Κι' ἔρθουν τὰ βασιλόπουλα δεμάτια και τὰ δέστυ
Κι' αν γένουν τὰστρια πρόβατα και τὰ βουνὰ βουβάλια
Κι' οἱ ποταμοὶ γλυκὸ κρασί νὰ πιοῦν τὰ παληκάρια,
Και πάλαι ναι και πάλ' ὄχι και πάλαι δὲν τὸν θέλει.»
Φεύγουν οἱ πρόξεντες του και πᾶν νὰ τοῦ τὸ πούσι
Καθὼς τοὺς εἶδ' ὁ Κάβαλλας ἐμπροσθηκώθηκέν τους.
—«Καλῶς τοὺς προξενήτες μου μετὰ τὰ καλὰ χαπάρια»
—«Καλῶς τοὺς προξενήτες σου μετὰ τὰ κακὰ χαπάρια
Και δὲ σὲ καταδέχεται στὴ πὺδ μικρὴ της δούλα.
Γιατ' εἶνε τὰ σκαπίνια της μπλεμένα μετὰ χρουσαφί.
Κ' εἶνε και τὰ παπούτσια της μετὰ τὸ μαργαριτάρι
Κι' ἐστὶνὰ τὸ παπούτσι' ἔχει τριῶν λογιῶν τουμάρι
Και γάγγι και σκύλλικο και γαδουροποντίκιο.
Τὴ δούλα της τὴ σκλάβα της τὴν πὺδ πορξιμιὰ της
Και πάλαι ναι και πάλ' ὄχι και πάλαι ὡς της δέλει.
Και μὴ θαρρεῖς τοῖς σκλάβας της κ' ἔχει τις παρκατῶ
Κι' ἂν ξεραθῇ ἡ θάλασσα και γιν' ὠρὴ χωράφι
Και σπείρουν τοῦ γάμου σας σιτάρια και κριθάρια
Κι' αν καταβή ὁ βασιλιάς και πιάσει τὸ δραπετή
Κι' αν καταβή ἡ βασίλισσα και τὰ σταχολοίση
Κι' ἔρθουν τὰ βασιλόπουλα δεμάτια και τὰ δέστυ
Κι' αν γένουν τὰστρια πρόβατα και τὰ βουνὰ βουβάλια
Κι' οἱ ποταμοὶ γλυκὸ κρασί νὰ πιοῦν τὰ παληκάρια,
Και πάλαι ναι και πάλ' ὄχι και πάλαι δὲν τὸν θέλει.»
'Ο Κάβαλλας σὰν τὰκουσε σὲ συλλογὴς ἐμπῆκε
Κράζει τοῖς βάγιας κι' ἔρχονται και προσταγὴ τοῖς δίνει
—«Πιάστε Βάγιας φάνετε ὁλόχρουν ζωνάρι
Μ' ἀσῆμι και μετὰ μάλαμα και μετὰ μαργαριτάρι.
Βάρτε στὴ μέση Κίβαλλα, στὴν ἀκρὴ Σεδαστοῦλα»
Ποῖσι και ξετελεύτησε ὁ Κάβαλλας τὸ πῆς
Σὲ μιανῆς μάγισσας παῖδι σὲ μιανοῦ μάγου γένε
Τὴν οὐρανὸν μαγίσει τον και τὰστρια κρατεράζει.
Κι' ἐμάγεψε τοὺς χρουσοῦ τοῦ Κάβαλλα ζωνάρι
'Ο Κάβαλλας ἐξώστην το κ' ἦδγε στὴ πατινάδα
'Οῦω στὴ πύρτα κάθονταν μόνα και θυγατέρη
—«'Ετοῦτος ὅπου ἔρχεται δὲν εἶν' ἀρωστημένος
Μηδ' ἀπ' ἀγέραν εἶ' ἡλωμὸς μηδ' ἀποῦ ἥλιο μαῦρος
Μόνον κορίτσιον ἀγαπᾷ κ' ἡ κόρη δὲν τὸ θέλει.
Μ' ἂς μ' εἶνε τὴ ζώνη του και νὰ τὴν ἔχη πόψε»
—«Πᾶρε λογάριον ἄμετρο και βαροξοδιάζεις.»
—«'Εχέτο τὸ λογάρι σου νὰ τὸ βαροξοδιάζεις.»
—«'Επαρε τὸ σπαθίκι μου πούνε μαλαματένιο
Κι' ὁ 'Αγὴς Γεώργης κι' ὁ Χριστὸς πάνω ζωγραφισμένοι»
—«'Εχε το τὸ σπαθίκι σου πούνε μαλαματένιο
Κι' ὁ 'Αγὴς Γεώργης κι' ὁ Χριστὸς πάνω ζωγραφισμένοι
Μὲ δὲ μου τὸ ζωνάρι σου και νὰ τὴν ἔχη πόψε»
Κ' ἐκείνος πού τὴν λαύρα του ξεζώστη κ' ἔδωκέν το.
—«'Αρῆς' τὴ πόρταν ἀνοίχτη και τὸ λυχνάρι νάφτη.
Τὴ σκύλλα τὴν ἐφτάστομη μ' ἔφε' ἄλυσες τὴ δέσε.
Κεῖνος τὴ πόρτα σφάλῃς και τὸ λυχνάρι σβύνει.
Τὴ σκύλλα τὴν ἐφτάστομη ἐφτάλυτὴ τὴ φῖνει.
Και μέσα τὰ μεσάνυχτα ἡ κόρη ἐδαιμονίστη.
Τὴ βᾶγια της ἐσήκωσε στοῦ Κάβαλλα παλίνου.
Στὴ στράτα πού παλινάσι λέει ἕνα μυρολόι.
—«Τίς εἶδεν ἥλιο τὴν αὐγὴ κι' ἄστρο τὸ μεσημέρι,

σάρους τρογύρου κ' ἐμποδίζει τὴ θάλασσα σὲ τρόπο πού
τὸ νησί ἦταν κοντὰ ὁλότελα ἀποχωρισμένο ἀπὸ τὸ ἐ-
πιλοιπο μέρος τῆς ἀφτοκρατορίας.

'Ο Θεόδωρος ἐσυλλογιόταν τώρα και τὴν 'Ασκλη-
πηγένεια πού, ἀν δὲν εἶχε ἀναχωρήσει κατὰ τὴν πα-
ραγγελία του, ἐκινδύνευε περισσότερο παρὰ ἡ ἰδία ἡ χῶ-
ρα, γιατί, ὡς ἐπιληροφροῦσαν, οἱ Γόθοι ἐβρισκόνταν
σιμὰ στὴν 'Ηραῖδα. Καὶ ἡ ἰδέα πού ἡ κόρη ἦταν σὲ
κίνδυνον θανάτου και ντροπῆς, και πού τρόπος δὲν ὤ-
παρχε νὰ γλυτώσει, τὸν ἐζάλιζε και δὲν τὸν ἀφινε ψυ-
χρὰ νὰ σκέπτεται. Στὴν 'Ηραῖδα καθὲ ἀντίσταση ἡ-
τούν ἀδύνατη και ἀπὸ μία στιγμὴ στὴν ἄλλη οἱ βάρ-
βαροι θὰ τὴν ἐπαίρνουν και θὰ τοῦπαίρνουν και
τὴν 'Ασκληπηγένεια. Πῶς νὰ τὴν προστατέψει; 'Εσυλ-
λογιόταν πράματα ἀδύνατα. —'Αν ἔβγαίνει νὰ πολε-
μήσει τοὺς βαρβάρους; Μὰ τότες, ἀν ἐφανίζονταν ὁ
στόλος, ἡ Κασσώπη θάπεφτε ἀμέσως ποῖος θ' ἀντιστέ-
κότου; Κι' ἀν παλὶ τῆς ἐμνηνοῦσε νάρθουν ὅπισω; 'Α-
πὸ τὴν ὀργὴ τοῦ λαοῦ θὰ τὴν ἐπροσάτενε; μὰ μὴ
δὲν ἤξερε πῶς ἡ Κασσώπη ἦταν χαμένη; 'Ισως ὅμως ὁ
Φιλόστρατος εἶχε εὖρει τρόπο νὰ φύγουν, μὰ και τοῦ-
τό ἦταν δύσκολο, γιατί ὁ χιλιάρχος ἐγώριζε πῶς τὲς
πρώτες μέρες δὲν τῶχαν κάμει. Τώρα ἤθελε θετικὰ νὰ
γνώριζε πού και πῶς ἐβρισκότου ἡ ἀγαπημένη του
κ' ἐποθοῦσε νὰ τὴν ἴδῃ. Ποῖος ἔχει τι ἐμποροῦσε νὰ

Τίς εἶδε κόρη κ' ἔμεν νὰ πορπατῇ τὰς νύχτας;
'Η βᾶγια της ἡ σκλάβα της ἡ πὺδ καλῆτερὰ της,
'Επηλοήθη κ' εἶπαν τὴν κ' ἐπαρεγόρετὴν τὴν.
—«'Εγὼ εἶδα ἥλιο τὴν αὐγὴ κι' ἄστρο τὸ μεσημέρι
'Εγὼ εἶδα κόρη σὰν κ' ἐτὶ νὰ πορπατῇ τοῖς νύχτας»
'Εκεῖ πῆαν κ' ἐχτύπησαν στοῦ Κάβαλλα τὴ πόρτα
'Ο Κάβαλλας ἐμπρόβαλε ἀπὸ τὸ παναθύρι.
—«Τίς εἶνε εἰς τοῖς πόρτες μας τίς εἶνε σταῖς αὐλές μας.
'Αν εἶ' περάτες ἂς παρνοῦ διαβάτες ἂς διαβαίνουν.
'Αν εἶνε διακονιέριδες νὰ τοὺς λεημονήσω.
'Αν εἶνε γὰ νὰ φᾶν νὰ πιοῦν ν' ἀνοίξω νῆμπουν μέσα.
Κι' ἀν εἶνε τὸ τελώνιο ξορκίζω το και φεύγει.»
—'Ανοῖξ' ἀνοῖξε Κίβαλλα γιατί ἡ ψυχὴ μου βγαίνει.
Στοῖς πόρτες σου μ' ἐφέρασι τὰ δυνατὰ σου μάγια»
—«'Αλλοτε εἰς τὸ σπῆτι μας πούλεια μετὰ ζυνοῦσαν
Τέρα θωρῶ και τί θωρῶ πούτάνες μετὰ ζυνοῦσαι»
—«'Εμάγλωσες με Κίβαλλα και τὸρ' ἀναγλᾶς με.»
Θωρεῖ πανα, θωρεῖ κατω κανένα δὲν ἐδέλει
Θωρεῖ στὸ δαχτυλάκι της βρῖσκει ἕνα δαχτυλίδι.
Γύρω τριγύρω μάλαμα στὴ μέση τὸ φαρμάκι.
Στὰ χεῖλῃ της τὸ πόσυρ κ' ἐξῆγεν ἡ ψυχὴ της.
'Οσο νὰ τρέξῃ ὁ Κάβαλλας βρῖσκει τὴν πεθαμένην.
—«Γιὰ δὲ δουλιὰν ἀποῦπαθα πατὸς μου και πατὸς μου.»
Και βγάλλει τὸ χατῆρι του πού τὴν λιανὴ του μέση
Στοὺς οὐρανούς τὸ πέταξε στὰ στήθη του τὸ δέχτη.
Μὲς στὴ καρδιά του τὸ μῆξε κ' ἐξῆγε ἡ ψυχὴ του.
—«'Αμε και σὺ ψυχούλα μου μαζὺ μετὰ τὴ δική της
'Ως κλαίει ἐκείνη ἡ μάνα της ἂς κλαίῃ κ' ἡ δική μου»
'Αντάμα τοὺς ἐθάψαι τοὺς δυο τους σ' ἕνα μνήμα
Και βγαίν' ὁ νῆς κυπάρισες κ' ἡ νῆς χρουσομηλίτσα
Καθὲ μεγάλη Κερκεὴ καθ' ἀκριβὴν ἡμέρα
'Εγυνε ὁ Κυπάρισος κ' ἐφίλειε τὴ μνήμῃς

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

Η ΜΟΔΑ

'Απὸ τὸ Παρίσι 6]19 τ' 'Απρίλη 1904

Φίλε Νουμά,

Συχνὰ σὲ διαβάζω και πολὺ μοῦ ἀρέσει
γιὰ ὅλα ὅσα γράφεις. Μὰ βρῖσκω πῶς μ' ὀλη
σου τὴ νοστιμὰ και τὴ σοφία, ἐσύ πού λέει
ἡ ἱστορία, ἐπαίρνεις κρυφὰ, μὴ φορὰ κ' ἕναν
καιρὸ, τὴ γνώμη τῆς θεᾶς 'Ηγερίας, και μ'
ἀφτό τὸν τρόπο σὲ γυναῖκα χρωστᾷς τὴ δόξα
σου τὴν παλιά, τὴν πού ξαναδύγκες στὴ
μέση κ' ἔχεις τόσες ἄλλες καλὲς ιδέες, ξε-
νᾷς τίς σημερινές μας γυναῖκες και δὲν τίς
ἀφιερώνεις και κάποτε μερικὲς γραμμές, γιὰ
ἕνα ἔζητημα πού φυσικὰ τίς δόρεσι.

Θέλω νὰ πῶ γιὰ τὴν Μόδα· δηλαδὴ γιὰ

τὸν τρόπο πῶς νὰ ντύνουνται ὁμορφα και
σκερτσάικα χωρὶς μεγάλο ἔξοδο, οἱ κυρίες
πού σὲ διαβάζουνε.

Κι ἐπειδὴ τὴ Παρίσι εἶναι σ' ἀπτό, τὸ με-
γαλῆτερο Σκολεῖο τοῦ κόσμου, κ' ἐπειδὴ τυ-
χαίνει νὰ εἶμαι κ' ἐγὼ στὸ Παρίσι, μοῦ ἦρθε
ἡ ἰδέα νὰ σοῦ στέλνω κάθε τόσο, ἀπὸ δυὸ λέ-
ξουλες γιὰ κάθε καινούριο πού βγαίνει στὴ
φορεσιὰ και πού ἀρέσει.

Κι ὅπως τὸ ξέρεις πολὺ καλά, ἡ μὸδα
ἀλλάζει κάθε λίγο κ' ἔχει κανεὶς συχνὰ νὰ
γράφῃ κ' ἕνα καινούριο πρᾶμα.

Βέβαια δὲ σοῦ γράφω γιὰ τὰ λίγο-πρεπὰ
κόκκινα παπούτσια και τίς ὁλοκόκκινες κάλ-
τσες πού εἶναι τώρα τῆς ἡμέρας. Μὰ εἶναι
τόσα ἄλλα πού μπορεῖ νὰ γράψῃ κανεὶς και
πού εἶναι ἐφκόλο νὰ τὰ μιμηθοῦνε κ' οἱ δικές
μας, ἀφοῦ και γούστο ἔχουνε κ' ἐπιτῆδεις
εἶναι.

Νάρχισουμε ἀπὸ τὰ καπέλλα· φέτο μπο-
ροῦνε νὰ μεταχειριστοῦνε ὅτι τοὺς ἀπόμεινε
ἀπὸ τὴν περασμένη χρονιά, γιατί δὲν εἶναι
τῆς μόδας νὰ εἶναι ὅλα τὰ γαρνιμέντα στὸ
ἴδιο χρῶμα. Συνθιζόνται πολλὰ χρώματα
μαζὶ, φτάνει νάχῃ κανεὶς γούστο νὰ τὰ δια-
λέξῃ και νὰ τὰ ταιριάξῃ, πού νὰ χτυπᾶνε
ὁμορφα στὸ μῆτι.

Σοῦ ἀναφέρω μιὰν ψάθα πράσινη, πού
εἶδα χιτὲς στὴν ἐκθεσὴ, μετὰ φλογούς ἀπὸ με-
λιντζανιὲς κορδέλες βελουδένιες και μετὰ τρι-
αντάφυλλα χρῶμα ἀδάνας. Μετὰ τὴν ἰδία πα-
ράξενη ἀναλογία, μπορεῖ νὰ μεταχειριστῇ μιὰ
κυρία, ὅπως σοῦ εἶπα και παραπάνου, ὅτι
ἔχει πρόχειρο και νὰ καταφέρῃ ἕνα ὠραῖο κα-
πέλλάκι.

'Αν εἶναι ἡ ψάθα μαύρη, μπορεῖ νὰ βάλῃ
ἀπάνου πράσινο και κόκκινο μαζὶ· ἀν εἶναι
μπλέ, νὰ τὴ γαρνίρῃ μετὰ μῶδ και χρουσαφί,
ἡ και πορτοκαλί πού πηγαίνει τόσο στίς με-
λαχρινές. Σὲ ψάθα φυσικὰ πηγαίνει ὠραῖα
τὸ ρόζ μετὰ ἄσπρο και κίτρινο ἀχνό, και μενε-
ξέδες τῆς Πάσας, πού κλίνει τὸ χρῶμα τους
στὸ μῶδ. 'Αφτό τὸ καπέλλο εἶναι γιὰ ξανθὰ.

Κι ὁλόασπρο καπέλλο ἀπὸ τούλια και
ταντέλες και μ' ἕνα στεφανάκι ὁλόγυρα ἀπὸ
μικρούτσικα τριανταφυλλάκια ἀγρία, εἶναι
πολὺ ὠραῖο γιὰ νὰ κοπελοῦδα.

Τέτοις πολλὰ θὰ σοῦ γράφω, ἀγαπητὲ
Νουμά, γιὰ νὰ τὰ λὲς στίς καλὲς φίλινάδες
σου, μαζὶ και μετὰ τὰ δινὰ μου τὰ χαιρετίσ-
ματα.

Ἡ φίλη σου.

Α. Ε.

συμβουλεύει. Τὴν ἐδαστοῦσε ὅμως ὅπισω ἡ σκέψη πού
ὁ Φιλόστρατος στὴν ἀπελπισία του ἐμποροῦσε νάχῃ πα-
ραδοθεῖ σὰν τοὺς ἄλλους κ' ἀλήθεια τότες ἡ κόρη
θᾶταν κάπως ἀσφαλισμένη, μὰ ποῖα θᾶτουν ἡ θεση
του, ἀν ἐπῆγαινε; Κι' ἀνησυχοῦσε κ' ἀλλάζε ὁ χαρα-
χτήρας του ὁ κατὰκαρδὸς πόνος δὲν τὸν ἀφινε νὰ
προσέχει στ' ἄλλα, δὲν ἐτιμωροῦσε πλὴν τοὺς ἀνυπότα-
χτους δὲν ἐπιτηροῦσε πλὴν μετὰ ζῆλο τὰ γυμνάσια τοῦ
στρατοῦ του, δὲν ἔπρωγε οὐδ' ἐκοιμότου, κ' ὁ κόσμος
εἶχε παρατηρήσει τὴ μεγάλην ἀλλαγὴν και δὲν ἐβρῖσκε
ἐξήγησιν.

Μίαν ἡμέρα εἶχε ἀκουστῇ ἀπὸ τοὺς χωριάτες πῶς
τὸ βαρβαρικό φουσατο εἶχε πολὺ προχωρήσει κ' ἐκάτεχε
τώρα τοὺς κάμπους ὅλους και τὲς Ράγες ἀπὸ τὸ Δρά-
στη στὰ ριζοδούνια, και, ἀν εἰδηση ἦταν ἀληθινή, ἡ
'Ηραῖδα εἶχε πέσει στὰ χεῖρα τῶν ἐχθρῶν ἡ δὲν εἶχαν
νὰ κάμουν παρὰ λίγα σταδία γιὰ νὰ τὴν πάρουν.

Καὶ ἡ 'Ασκληπηγένεια; Ἦταν λοιπὸν χαμένη;
'Ακούοντας ὁ Θεόδωρος ἐκίτρινε σὰν νεκρὸς τὸ
λογικὸ του δὲν ἐδόουλε ἄλλο· ἤξερε μόνον πού καιρὸ δὲν
εἶχε νὰ χάνει και πού ἐπρεπε νὰ τρέξῃ στὴν 'Ηραῖδα.
'Η Κασσώπη ἦταν ναι σὲ κίνδυνον, γιατί τὰ καράβια
δὲν εἶχαν φύγει, μὰ γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἐπολεμοῦσαν, ἔ-
νω ἡ 'Ασκληπηγένεια θᾶτουν στὴν τελερτατὴν ἀκμῇ.

Στενωχωρημένος ἀπὸ τὸ πάθος ἀποφάσισε. 'Εκαμε ἀμέ-
σως νὰ τοῦ σελώσουν κ' ἐδιάταξε μιὰ δεκαριά ἀνθρώ-
πους νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. 'Υστερα ἐπαράδωκε τὴν ἐ-
ξουσία στὸν πρῶτο τοῦ ἀξιωματικοῦ δηλόνοντάς του ὅτι
σὲ λίγες ὥρες θὰ νάτουν γυρισμένοι.

Μὰ ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ παρατήρησε. — «Μὲ συγ-
χωρᾷς, Θεόδωρε, τί σκέπτεσαι νὰ κάμεις;»

«Θὰ γυρίσω ἀπόψε» ἀποκρίθη.

«Μὰ ἡ Κασσώπη κινδυνεύει.»

«Οἱ βάρβαροι ἐπῆραν ἡ παίρνουν τὴν 'Ηραῖδα κ'
ἡ 'Ασκληπηγένεια;»

«Οἱ βάρβαροι φαίνεται ἔχουν πάρει τὸ βουνό· ἄλ-
λὰ ἡσύχασε, ὁ Φιλόστρατος εἶνε ἀπὸ κείνους πού ἐφυ-
γαν· θάνε κ' ἀφτὸς συνεννοημένος μετὰ τὸν ἐχθρὸ, ἀλλοι-
ως πῶς θάμενε ἔξω;»

«Πρέπει νὰ ἰδῶ ὁ ἴδιος.»

Τέλογα ἦταν ἐτοιμα. 'Ανεβῆκε κ' ἐβάδιζε μετὰ τὴ
συνοδεία του πρὸς τὴν πόρτες. 'Ο κόσμος πού ἐπρόσχε
καθὲ του κίνημα, γιατί δὲν εἶχε παρὰ σ' ἀφτόν τὲς
λίγες ἐλπίδες του τὸν ἐκοίταζε στατικὰ και τὸν ἀκο-
λούθησαν πολλοὶ μ' ἀνήσυχη περιέργεια. Στὲς πόρτες
ἐσταμάτησαν φεβουμένοι τὴν τιμωρία τὸν εἶδαν νὰ
μακραίνει πρὸς τὴν ἐξοχὴν και κατὰκραυγὴν ἐβγήκε ἀπὸ
πολλὰ στόματα. «Φεύγει! » Κ' ἐκοινολογήθη στὴ χῶ-
ρα τὸ φύγει του κ' ἐταραχτήσαν ἔλοι, κ' ἐτρέμαζαν, κ'

Ο „ΝΟΥΜΑΣ“ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ :

Για την Ελλάδα αρ. 10.—Για το Έξωτερικό αρ. 10

10 λεπτά το κάθε φύλλο λεπτά 10

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ : Στα κίосκια της Πλατείας Συντάγματος, Ομονοίας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιοδρόμου (Οφθαλμιατρείο) Σταθμού ύπογειου Σιδηροδρόμου (Ομόνοια) στο καπνοπωλείο Σαρρή (Πλατεία Στουρνάρα, Έξαρχεια) και στο βιβλιοπωλείο «Έστιας» Γ. Κολάρου.

Η συνδρομή του πληρώνεται μπροστά κ' είναι για ένα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΥΣΤΙΚΟ

το κρατούνε ακόμα, για λόγους Έθνικούς, μὰ εμείς θα το γράψουμε. Οι καλές πράξεις δεν πρέπει να κρατιούνται μυστικές. Το έναντίο, πρέπει να τελεάζονται για να ένθουσιάζουν τον λαό, για να παρακινούν κι άλλους σε μίμηση.

Εμάθαμε λοιπόν—Δευτέρα βράδυ μας τώπαν το μυστικό—πώς οι βουλευτές μας δεν θά την πάρουν την πρόσθετη επιχορήγηση των 1500 δρ. η το σωστότερο, θά την πάρουν για να την δώσουν οι ίδιοι, με τα χέρια τους, στο ταμείο της Έθνικής Άμυνας.

Νά πατριωτισμός μιά φορά ! Όχι με λόγια, παρὰ με πράγματα ! Οι βουλευτές έσκέφθηκαν σάν καλοί πατριώτες που είναι πως δεν ταιριάζει σε τόσο κρίσιμες περιστά-

σεις, σάν τις σημερινές, να βυζαίνουν δίχως λόγο το Δημόσιο ταμείο και να φαιρούν τα μέσα από τον κ. Στάν να δεκαπλασιάζη τις μεταθέσεις των δασκάλων, που γίνονται όλες για λόγους Έθνικούς. Έχει τόσες άλλες ανάγκες το Έθνος, όχι όμως και σπουδαιότερες από τις μεταθέσεις, ώστε το Δημόσιο ταμείο πρέπει να δυναμωθεί με κάθε τρόπο για να μπορέση να τις αντιμετώπιση παληκαρίσια. Έτσι έσκέφτηκαν οι βουλευτές μας και είπαν :

— Άρκετά πληρωθήκαμε για τα λόγια που είπαμε και για τις δουλές που δεν κάναμε σ' αυτή τη Σύνοδο Μένει τώρα μονίχα ο προϋπολογισμός. Για να τον περάση κι αυτόν ο Θεοτόκης, είναι πρόθυμος και τρεις και τέσσερις χιλιάδες στον καθένα μας να δώση. Γαλαντόμος ο άνθρωπος — με ξένους παράδες πάντοτε. Μὰ δεν τους θέλομε τους παράδες του. Τόν περνάμε και τόν προϋπολογισμό σε μιά δυο μέρες, κ' έτσι τήν προσθετη επιχορήγηση. τή χαρίζομε στο Έθνος.

Νά λοιπόν που και το Έθνικό Λεπροκομείο δοχίζει να μας θαμπώνη με γενναίες και πατριωτικώτατες πράξεις. Κρίμα μονίχα που δεν είναι σήμερα πρωταπριλιά για να δικαιολογηθῇ η χονδροειδεστάτη αυτή ψευτιά που γράφομε.

Η «ΚΡΙΤΙΚΗ»

έπαψε. Έτσι βγάλε, μὰ; είπαν, κανένα φυλλάδιο ακόμα για να τελειώση μερικά δημοσιεύματά της, που τάφηνει τώρα στη μέση, κ' έπειτα θά κοιμηθῇ κι αυτή τον ύπνο τον αιώνιο. Κρίμα ! Κάτι έδειξε κι αυτή στην αρχή πως μπορούσε να κίνη, κάτι ήθελε, κάτι φαντόταν πως ζήτουσε, μὰ δυστυχώς ύστερ' από τρία τέσσερα φυλλάδια άρχισε να παραδέρνη κ' αυτή σάν το καράβι που βρίσκεται δίχως τιμόνι μέσα σ' ανταριασμένο πέλαγο.

Κι' από την «Κριτική» το τιμόνι έλειπε. Όχι πως δεν ήτανε άξια παιδιά εκείνοι που τήν διεύθυναν. Κι' ο Αϊωάνης, και ο Λαμπρότης, καλά παιδιά κ' οι δυο τους. Κ' έσπούδασαν γερὰ στην Ιταλία να συνθέτουν μελοδράματα και να διευθύνουν όρχήστρες, όχι όμως να διευθύνουν και «Κριτική». Και γι' αυτό οι καημένοι—αφού κοντά στ' άλλα είχαν και το μεγάλο έλαττωμα για διευθυντή ενός τέτοιου περιοδικού να θυσιαζονται για να μη γαλίνουν φιλική χατήριζ—άντι να διευθύνουν τη «Κριτική», διευθυνόντουσαν οι ίδιοι από τους συνεργάτες τους. Κ' έτσι έφριξαν την Κριτική του σκοπέλα πάνω στα βράχια της ιδεολογικής αναρχίας και τήν κατακομμάτισαν.

Λυπηρό αυτό, το ξαναλέμε, γιατί και μ' όλες τις αλλεΐψεις της η «Κριτική» κάτι καλύτερη από τα «Παναθηναϊκά» ήτανε και κάτι σοβαρότερο κι αξιοπρεπέστερο από τον κ. «Ακρίδα» ζητούσε.

του η Άσκληπηγένεια.

«Τι νέα» έπρόσθεσε εκείνη διακρουμένη «οι βάρβαροι έφυγαν; τους ένίκησες;» Ο χιλιάρχος έκρέμασε το πρόσωπο· τί έπρόσμεναν από άφτόν το άδυνατο; Αποκρίθη— «Οι βάρβαροι δε φεύγουν· ναί στη χώρα δεν έβαλαν άλλο χέρι, μὰ κουρεύουν τα χωριά· και θά ξέρετε βέβαια που είσμεσαν εδώ τώρα. Ήρθαν, Άσκληπηγένεια, να ιδώ που είστε, να μάθω τι θά κάμετε· ήμουν στενοχωρημένος. Πως να σας γλυτώσω;»

«Τι είμαι γώ» άπολογήθη με πάθος η νέα· «ο τύπος μου καταστρέφεται και τρόπος δεν υπάρχει φαίνεται να διαχτούν εδώθε. Άχ το καϊμένο το νησί πως άποφέρει. Και οι κάτοικοι δεν πολεμούν· τους κάνουν τόπο. Τα λειβάδια είναι έρημα, ο κόσμος έπληρε τὰ όρη, άλλοι ύποταζονται και ύποφέρουν κάθε τι για ναχούν τη ζωή χάρισμα. Από τα χτες μας λένουν, ανεβαίνουν οι βάρβαροι και στα βουνά μας· που θά δώσει όλος άφτός ο κόσμος;»

«Μὰ γιατί, Άσκληπηγένεια, δεν έπρωλάβετε άλλο να φυλαχτήτε, ως σας έσυμβούλεφα;»

«Τι πειράζει; Ήμουν βέβαιη που θά τους ένικούσε. Τώρα και να ήθελαμε τρόπος δεν είναι. Από τάλ-λο μέρος του βουνού άλλοι τόσοι βάρβαροι δέρνουν τον τόπο και η Κόρυμνα στρατό δεν έχει για να τους πολεμήσει. Ο αυτοκρατορικός στόλος φαίνεται έποντίστη κ' εκείνος, οι θαλασσιές είναι γιοματές πλοία του Τω-

ΤΟ ΦΡΑΓΚΟ

όσο πάλι και κατεβίνει και σε λίγο θά έξεστει- στη τόσο που κ' η χερσινή άρχμή μας, η βρωμιά κ' η κουρελιασμένη, θά το περιφρονή.

Ές όφονται που το κατάντησαν έτσι. Μὰ περισσότερο άπ' όλους ως όφονται οι έμποροι που ένει άκριβαίνουν τις πράγματιες τους μόλις το φράγκο άνεβῇ ένα τέταρτο του λεπτού, τώρα που κατρακυλάει κάθε μέρα στον κατήφορο, κρατούν τις ίδιες τιμές με την πρόφαση πως είχαν άγοράσει όταν το φράγκο βρισκότανε στις δόξες του.

Τήν παρατήρηση αὐτή τήν κάνει σήμερα όλος ο κόσμος, γι' αὐτό και μες τήν γράφομε. Για κανένα άλλο λόγο.

Η ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

του κ. Ίουλιου Έσλιν μεταφρασμένη από τον ποιητή κ.Κ. Χατζόπουλο (Πέτρο Βασιλικό) θάναί η καινούρια επιφυλλίδα μας που θάρ- χίσση από τάλλο φύλλο.

Η «Ίφιγένεια» είναι δράμα σε τρεις πράξεις γραμμένο γερμανικά, μ' Ελληνική ύπόθεση, έβγηκε δε τελευταία σε βιβλίο, άφου πρώτα δημοσιεύτηκε στο «Magasin für Litteratur» το άρχαιότερο κ' ένα από τα έπιστημότερα Γερμανικά περιοδικά.

Ο κ. Έσλιν, που ήταν ως τώρα γνωστός ως λυρικός ποιητής, διηγηματογράφος και κριτικός, με την «Ίφιγένειά» του—η όποία δημοσιεύτηκε άμέσως ύστερ' από τη μυθιστορία του «οι Δημιουργίες»—έγκαινιάζει το δραματικό του στάδιο στον φιλολογικό κόσμο της Γερμανίας.

Το πρώτο αυτό δράμα του Έλληνα τήν κατανωγή συγγραφέα έχαρακτηρίστηκε από τους Γερμανούς κριτικούς ως έργο γνησίου ποιητή, γεμάτο ζωή, από κείνα που σπάνια γράφονται.

Ο ΚΑΡΑΜΗΣΑΣ

ήταν ένας από τους δυο τρεις άληθινούς έπιστήμυ- νες που έχουν άπομείνει στη Ίατρική Σχολή. Οι μαθητές του τον έχτιμούσαν και τον έλάτρευαν. Το έ- διο κ' η κοινωνία. Σοβαρός στῆ δουλειά του, μὰ και γλυκομίλητος. Μὰ περισσότερο άπ' όλα, αξιοπρεπής κι ως έπιστήμυνας κι ως άνθρωπος κοινωνικός.

τίλα».

«Τι θά γίνει λοιπόν τώρα;»

«Η Άσκληπηγένεια έσέκωσε τις πλάτες.

«Θά σας πιάσουν» είπε ο Θεόδωρος με πόνο.

«Όχι, όχι· ζωντανή δε θά με πιάσουν» άποκρί- θη χαμογελώντας κ' έσώπασαν κ' οι δυο κ' έμέναν άναποφάσιτοι. Έπέρασε έτσι ώρα χαμπόση.

«Άφου, κόρη μου» έκραξε ξάφνης ο Φιλόστρατος περίτρυμος. «Έχαθήκαμε· οι βάρβαροι έρχονται, που να πάμε;»

Ο χιλιάρχος άχνισε, αλλά μαθημένος στον κίνδυνο δεν έχασε το νού του. «Πού είναι τοι;» είπε.

«Ανεβαίνουν».

Κι' άληθινά έως διακόσια άλογα έφαινόταν στὶ ριζὲ του βουνού που άνέβαιναν χωρίς να βιάζονταν κα- τὰ το ταχτικό τους· οι χρυσαυμένες περικεφαλαίες έλάμ- πκν κ' ένα σύγνεφο μπουχού τους ακολουθούσε.

«Είνε μακριά ακόμα» είπε ο Θεόδωρος «ας φύγου- με στην Κασώπη. Πού άλλου να πάτε; Το κάστρο εύκολα δε θά μου το πάρουν κ' ίσως φτάσει κι ο Ί- ονικός στόλος».

Κι' άνεβήκαν στ'άλογα, κι' έβιάζονταν προς τη χώρα. Ο δρόμος ήταν έλέφτερος, αλλά πουθενά άθρω- πος δεν έφαινόταν· οι κάμποι έκάπνιζαν, τὰ χωριά ή- ταν ρεισιμμένα· σε λίγες ήμέρες το γελάμενο νησί εί-

έπασχαν να εξηγήσουν την αίτία. Και άλλο λόγο δεν έβρισκαν, πέραξ που ο χιλιάρχος είχε λάβει διαταγή ν' άναχωρήσει για την Κόρυμνα ή για άλλο κάστρο, κ' έσυμπέραιναν πως περθεί άπόφαση να παραιτήσουν τήν Κασώπη στην τύχη της, κ' έδειλιάζαν όλοι. Κ' έγίνηκε στην άτυχη χώρα όχλαγωγία μεγάλη· ο λαός ήθελε να παραδοθεί για να μη χυθεί άδίκως αίμα, άφου άλλη σωτηρία δεν έβλεπε. Ο άξιωματικός έβρέ- θηκε σε δύσκολη θέση και για να ήσυχάσει τον κόσμο εκήρυξε, ότι το βράδι ο Θεόδωρος θάτουν όπισω, γιατί είχε πάλι μόνο στην Ήραϊδα να ιδεί την άρραθώστι- κή του. Η κήρυξη όμως τούτη έρέθισε· πολλοί δεν έπίστεψαν κ' έξακολουθούσαν να φωνάζουν για τήν παρα- δωση· «Ο Φιλόστρατος» έλέγαν «είναι πρόδοτης τι έ- χει να κάμει μ' άφτόν ο στρατηγός μας;» Άλλοι όμως που έγνώριζαν τήν πενιχρότητα του έλυπηθήκαν, και μιά φωνή έβγήκε στον κόσμο, άσκλημη για το χιλιάρχο, που ύστερα χιλιά στόματα τήν ξανάειπαν. «Άχ, κι' ο Θεόδωρος έχει να κάμει με τους φευγάτους προδότες, και μὰ; έφυγε».

«Ο Θεόδωρος» έκραξε η Άσκληπηγένεια χαρού- μενη κ' έδραμε προς δεξιά του με άμετρη χαρά.

Κι' ο Θεόδωρος ήτουν πολύ συγκινημένος· οι βάρ- βαροι δεν είχαν πάλι τήν Ήραϊδα κ' ήταν ακόμα άφ-

Τὰ θαλάσσωσε όμως κ' ὁ μακαρίτης μιὰ φορά, ὅταν δῶ καὶ δυὸ χρόνια ἀνακατεύτηκε στὸ γλωσσικὸ ζήτημα μὲ τὰ περίφημα ἐκείνα ἄρθρα του στὴν «Ἀκρόπολη» ποὺ τὰ ὑπογράφε μὲ τὸ ψευδώνυμο «Δῆμος ὁ Ἑμπειρικός».

Ὅσοι τὰ διάβασαν τότε ὁμολόγησαν πὼς δὲν ταίριαζε στὸν Καραμῆτσά τὴν σχολαστικὴ στενοκεφαλιά.

Ο ΑΓΩΝΑΣ

Ποὺ μὲ τὴν λύσσα ἔγινε γιὰ τὴν ἔδρα τῆς Παιδιατρικῆς—ἀγῶνας περισσότερο γραβαδρίτικος παρὰ ἐπιστημονικός—εἶχε καὶ τὴν καλὴ του ὄψη, ἀφοῦ ἀπάνω στὴ βράση του ἀκούστηκαν καὶ δυὸ ἐξυπνάδες ποὺ αὐτὲς καὶ μόνες ἔφεραν τὴν κοινὴ γνώμη μὲ τὸ μέτρο τοῦ κ. Μιχαλτρινίου, ὅπως ἡ ἐπιστημονικὴ του ἔξια ἔφερε μὲ τὸ μέρος του τὴν πλειονοψηφία τῶν καθηγητῶν τῆς Ἱατρικῆς.

Μπόμπες κ' οἱ δυὸ κατστρεπτικώτατες. Τὴν πρώτη τὴν ἔριξε κάποιος ἀνώνυμος—τὸνομά του δὲ εἶναι γνωστότατο μὰ δὲν συμφέρει νὰ τὸ φανερώσουμε—ποὺ βάπτισε τὴν ἔδρα τῆς Παιδιατρικῆς, ἔδρα τῆς Παπαιατρικῆς γιατί τρεῖς παπα—οἱ κ. κ. Παπαβασιλείου, Παπαγιάννης καὶ Παπαπαναγιώτου—ἐσυμμάχησαν γιὰ τὴν καταλάβουνα. Καὶ τὴ δεύτερη μπόμπα τὴν ἔριξε ὁ ἴδιος ὁ κ. Μιχαλτρινίου ποὺ ὀνόμασε σὲ μιὰ ἐξυπνὴ καὶ πειστικῶς ταυτὴ διατριβὴ του, τὸν κ. Παπαβασιλείου, «Φλοριζὴ τῆς Παιδιατρικῆς» ἀπὸ τὴν ἀνάποδη όμως, γιατί ὁ κ. Παπαβασιλείου τότε τελευταῖα «τὴν μέσην ὑπερδὸς τοῦ βίου ἡλικίαν» ἐπεδόθηκε σ' αὐτὸν τὸν κλάδο.

Ὁ κόσμος ἐγέλασε καὶ μὲ τίς δυὸ αὐτὲς ἐξυπνάδες κ' ἔτσι ἡ σοφὴ Παπατριανθρία ἔμεινε στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ.

ΕΝΑ ΒΡΑΔΥ

τὴν περασμένη βδομάδα, γιὰ νὰ ξεσκάσουμε, καθήσαμε κ' ἐγράψαμ' ἓνα γράμμα στὴν «Ἑσπερινή». Τὸ ὑπαγόρευσε ὁ Βουτιεριδης, τὸ γράψ' ἓνας συνεργάτης μας καὶ τὸ ποῦ ἐστάληκε τὸ γράμμα στὸ γραφεῖο τῆς Πανεθνικῆς αὐτῆς ἐφημερίδας, μὲ τὴν ὑπογραφὴν «ἓνας συνταξιούχος διοικητικὸς ὑπάλληλος».

Μέσα στὸ γράμμα ἐβρίζαμε τὸν «Νουμᾶ», τὸν ἀποκαλούσαμε προδοτικὸ ρυπαρόφυλλο καὶ ζητούσαμε νὰ ἐνεργήσῃ ἡ σεμνὴ ἐφημερίδα τοῦ κ. Γιάνναρου νὰ μᾶς φυλακίσουν γιατί ἐδημοσιεύαμε «ἐν εἰ-

δει ἐπιφυλλίδος (!!!)» ἓνα αἰσχροῦργημα: τοῦ Λόγγου δηλ. τὸν Δάφνη καὶ τὴν Χλόη.

Τὰ γέλια ποὺ κάναμε δὲν περιγράφονται. Ὅταν μάλιστα φτάσαμε στὸν ἐπίλογο «ἐυελπιστῶ ὅτι ἡ ἐθνικὴ σας ἐφημερίδα θὰ καταδείξῃ εἰς τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν τὸ καθήκον της καὶ θὰ εὕρῃ ἡ κοινωνία ἡθικὴν ἱκανοποίησιν» ὁ Βουτιεριδης ἔπρεξε ξερὸς ἀπὸ τὰ γέλια κ' ἡ πέννα τινάχτηκε στὸ ταβάνι ἀπὸ τὸ φίλο ποὺ τὸ γράφε.

Πέρασαν μέρες καὶ τὸ γράμμα δημοσιεύτηκε μέσα στὸ φύλλο τῆς περασμένης Τρίτης. Ὁ «συνταξιούχος διοικητικὸς ὑπάλληλος» ἔγινε αἰεὶ τακτικὸς ἀναγνώστης καὶ ὁ κ. Μπενῆ Ψάλτης, ποὺ θάχῃ διαβάσει τὸν Λόγγο, ποῦναι μεταφρασμένος σ' ὅλες τίς γλώσσες τοῦ κόσμου καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ τὸν διαβάσῃ κ' ὁ κ. Γιάνναρος χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτα, θὰ καταδιώξῃ τὴν «Ἑσπερινή». γιὰ τὴν ἀνοησία της. Τῆς ἀξίζει.

Ο,ΤΙ ΕΒΛΕΠΕ

— Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Σκιαῖ περὶ «γλώσσας καὶ δὲ συμπεριφέρονται» τὸ τύπωσε τὸ Ἑθνικὸ Πανεπιστήμιο.

— Μὴν παραξενευτῇτε καθόλου γι' αὐτό. Νὰ παραξενεύσατε μονάχα ἐν τὸ Πανεπιστήμιο δὲν υἱοθετοῦσε παρόμοιες μωρίες.

— Νὰ κ' ἓνα ἐπίγραμμα σχετικὸ μὲ τὸ περίφημο αὐτὸ βιβλίο, καὶ λίγο συμβολικόν:

— Ὅπου δῆς δυὸ Μιστριώτες καὶ στὴ μέση ἓναν Σκιαῖ, ἐκεῖ πέρα εἶναι θαμμένες Λογικὴ καὶ Ἀνθρωπιά.

— Τὴ Λογικὴ τὴν ἔθαψε ὁ κ. Σκιαῖς καὶ τὴν Ἀνθρωπιά ἀμφὶ Μιστριώτα.

— Εὐχαριστοῦμε τὸν ἀγαπητὸ «Χρόνο» ποὺ στὸ φύλλο τῆς Δευτέρας μᾶς ρεκλαμαρίσε τὸν «Ρομπινσῶν».

— Ὁ «Χρόνος» ὑποθέτει: «πὼς ὁ φοβερὸς καὶ τρομερὸς αὐτὸς κύριος ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἐνσκήψῃ εἰς Ἀθήνας εἶναι ὁ παλαιὸς γνωριστὸς μας Ρομπινσῶν».

— Ἄν δὲν εἶναι τότε ὁ ἴδιος, τί ἔχει νὰ κἀνῃ; Ὁ ἀνόητος Ψυχάρης ἐκαυτηριάστηκε καὶ τὸ Πανελλήνιο ἐσώθηκε ἄλλῃ μιὰ φορά.

— Καλὰ τοῦ τάχαλλε τοῦ Παλαμᾶ γιὰ τίς «Ἀλυσίδες» τοῦ ὁ κ. Πάπ.

— Εἶναι ποιήματα αὐτὰ; Καὶ τότε τὰ ποιήματα τῆς φιλολογικῆς συμμορίᾳ Ταγάρη-Πάπ καὶ Πολεμο-Ταγάρη τί θὰ γίνουν;

— Ὁ Παλαμᾶς δὲν πρέπει νὰ ξαναγράψῃ «ἄλυσίδας». Νὰ τίς φυλάξῃ γιὰ νὰ δῶνῃ τοὺς διαφόρους κ.κ. Ταγάρη.

ρῆμα: δὲν τοῦ ζητοῦν μὲ μπιλιτάκια τὴ συνεργασία του.

— Ὁ συνεργάτης μας καὶ μεταφραστὴς τοῦ «Ἄλφ» κ. Ζήσιμος Σίβαρης βγήκε βουλευτὴς στὴ Χώρα τῆς Σάμου.

— Εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους Κυβερνητικοὺς ποὺ ἔφυγαν τὴν φοβερὴ πανολεθρία.

— Ὁ Δ. Ταβουλάρης, ὁ ὑπάλληλος δηλ. ποὺ ἐπρόσφερε τὸ μισθὸ μιστοῦ τοῦ γιὰ τὸ ταμεῖο τῆς Ἑθν. Ἀμυνας, ἐπαύθηκε προχθὲς ἀπὸ τὴ θέση του.

— Ἡ Κυβέρνηση τὸν ἔπαψε γιὰ νὰ τοῦ ἀποδείξῃ πὼς δὲν ἐπιτρέπεται σ' ἓνα φτωχὸ ὑπάλληλο νὰ φήγῃ τὸ μισθὸ ψωρομιστοῦ τοῦ στὸ ἔθνος ἔταν οἱ Ὑπουργοί, κ' οἱ ἀνωτεροὶ τοὺς ἀκόμα, τραβοῦν δόλοκληρὸ τὸν λουφὲ.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ

II

ΑΛΛΟΙ ΣΤὸ ΔΡΟΜΟ ΣΟΥ...

Ἄλλοι στὸ δρόμο σου
Λουλούδια ἀπλώνουν,
Ἄλλοι στὴ θύρα σου
θρηνοῦν καὶ λυώνουν.

Στολίδια ἀρίφνητα
Ἕνας σοῦ φέρνει.
Ἄλλος ἀμέτοχη
Φιλία σοῦ στέρνει

Ὅλοι τραλλάθηκαν
Ἀπ' τὴ λαχτάρα,
Ὅλοι γυρίζουνε
Μὲ τὴν κιθάρα

Στὸ περιβόλι σου,
Στὴ γειτονιά σου,
Τὴ διαλαλήσανε
Τὴν ὁμορφιά σου.

Μὰ ἐσύ, μικρούλα μου,
Ἄλλοῦ ναι ὁ νοῦς σου,
Ἄλλοῦ τὰ ὄνειράτα
Τοῦ λογισμοῦ σου.

Γιατὶ σὺν κοιτάζεις
Τὸ πρόσσπό μου
Τὸν πόνο μάντεψες
Τὸ μουσικὸ μου.

Α. Ε.

χε καταντήσῃ λυπητερὴ ἐρήμια.

Ἐπερπάτησαν ὥρα καμπόση καὶ πρὶν τοῦ βουνοῦ τὸ γύρισμα τοὺς κρούει τὴν Ἑραῖδα, ἡ Ἀσκληπηγένεια ἐγύρισε νὰ τὴν κοιτάξῃ, κ' εἶδε τὸ σπῖτι της νὰ καίεται. Τότες δάκρυα πολλὰ ἐβγήκαν ἀπὸ τὰ μάτια της, ἐκλαψὲ τὴν καταστροφὴ ἀπὸ τὰ πράγματα ἐκείνα ποὺ ἀπὸ τὰ μικρὰ της χρόνια ἀγαποῦσε. Ἀργὰ πρὸς τὰ πόγγωμα ἀντίρρυσαν τὴ μικρὴ χώρα μὲ τὰ λευκὰ σπῖτια της, μὲ τοὺς μαρμαρένιους ναοὺς της, καὶ βλέποντας μέσα σ' ὅλην ἀφτὴν τὴν ἐρήμιαξιν τύπον κατοικημένον αἰστανθῆκαν ἐλαφρώσει. Μὰ στὴ θάλασσα μπρὸς στὸ λιμάνι ἦταν οἱ καραβέλλες ποὺ ψηλάθες ἐφαινόταν μικρές, κ' ὁ Θεόδωρος μὲ χτυποκάρδι εἶπε. «Πολεμοῦν στὴν Κασσώπη».

Ἐφτασαν βράδυ οἱ πόρτες ἦσαν κλεισμένες· μὰ ὁ Θεόδωρος ἔκαμε ν' ἀνοίξουν δίνοντας τὸ σύνθημα. Βα βούρα ἀνθρώπων ἀκούσθουν ἀπὸ τὴ χώρα, κ' ὁ δέκαρχος ποὺ ἐφύλαγε ἀφοῦ ἔχει ἀρετίες εἶπε.

«Ὁ στόλος ἐξαναφάνη καὶ δε φεύγει».

«Τὸ ξέρω» εἶπε σκεπτικὸς ὁ Θεόδωρος.

«Καὶ σ' ἐζητοῦσαν» ἡ χώρα εἶναι ἀνταρκασμένη».

Ὁ Φιλόστρατος ὡς τόσο, καὶ ἡ Ἀσκληπηγένεια εἶχαν πεζέψει ἀπὸ τῆς ἀλγίας καὶ τῆς ἀφίσεως τοὺς δούλους ἦσαν φοβισμένοι ἀπὸ τὰ σοβαρὰ νέα ποὺ εἶ-

χαν ἀκούσει.

«Πηγαίνουμε σπῖτι» εἶπε ὁ Φιλόστρατος «τέτοιον ὥρα κανεὶς δὲ θὰ μᾶς γνωρίσει».

Κι' ἀφῆσαν τὸ Θεόδωρο, ποὺ ἐκίνησε κ' ἐκείνος μὲ τοὺς καθαλλαρέους του πρὸς τὴ χώρα. Ὅλος ὁ κόσμος ἦτον στὸ πόδι· ὅλοι ἐθρηνούσαν κ' ἐκλαίγαν. Στὴν πλατεῖα τοῦ πραιτωρίου τῆς ἀλγίας ἐπρωχόρουσε μὲ δυσκολία κανεὶς ὅμως δὲν ἐπρόσεξε τοὺς καθαλλαρίδες, γιατί συχνὰ ἐπηγαίνοντο τῆς ἀλγίας. Οἱ ἔχτροι τοῦ Θεοδώρου ἐμεγαλοφρονούσαν καὶ τὴν ἐβρίζαν φανερά κ' ἐρεθίζαν τὸν κόσμο ποὺ ὀδυρόταν ἀπελπισμένος γιὰ τὴ μελαμένην καταστροφὴ. Οἱ στρατιῶτες εἶχαν ἀρνηθεῖ νὰ παραδώσουν τὴ χώρα, καὶ καθένας ἐγνώριζε τί τὴν ἀνέμενε. Κ' ἐσπερνότουσαν καθὲ στιγμὴ μιὰ εἰδήσει, τρομερὴ πᾶντα, ποὺ ἐμεγάλωνε τὴ στενοχωρία.

«Οἱ βάρβαροι εἶχαν ρίξει βάρκες». «Τὸ κάστρο εἶχε λίγα πολιορκηθῆ».

Μὰ ὁ Θεόδωρος ἀκούοντας τὴν κατὰ κρυσθῆσιν ἔχουσαν τῶρα Ἑσπερινὴν ἀλγία τοῦ πᾶντος στὸ πλῆθος, ποὺ ἐσκίστη ἀνέγκομα. Καὶ τότε τὸν ἐγνώρισαν. Ὅλοι τὸν ἐκοίταξαν μιὰ στιγμὴ ἀναποφάσιστοι· μὰ καί ποιος ἐφώνησε. «Θάνατος» καὶ χίλια στόματα ξανάειπαν τὸ λόγο καὶ βροντερὰ ἐλέγαν. «Ὁ προδότης τοὺς ἔφερε, γι' αὐτὸ ἐπῆγε στὸ Φιλόστρατος θάνατος». — Κ' ἓνα σύγνεφο πέτρες ἐπέταξε, κ' ἐπλήγησε

τῆς ἀλγίας τοῦ κ' ἐκείνον. Τότες τὸ ἄτι τοῦ χιλιάρχου ἐσηκώθη στὰ πῖσινα πόδια πᾶντος ἀπὸ τὰ κεφάλια τοῦ κόσμου καὶ τὸ πλῆθος μαθημένον νὰ ὑποτάξεται ἔκαμε τόπο κ' ἀφῆκε ἀνοιχτὸ τὸ διάβα πρὸς τὸ καλῆ. Ἐκεῖ ἐμπῆκε ὁ Θεόδωρος κ' ἔδραμαν ὅλοι κατόπι του βογ-γώντας σὺν ὀργισμένην θαλάσσαν, βρίζοντας πάντα σφεν-τοῦζοντας πέτρες στὰ παραθύρια. — «Προδότη, προδότη» τοῦλεγαν «τοὺς ἔφερες, γιὰ νὰ γλυτώσεις ἐσὺ καὶ ἡ ἀγαπητικὴ σου».

Μὰ ξάφνης ἐβγήκε φωνὴ τρώμου ἀπὸ τὸ θυμωμένον ὄχλο, γιατί ἐβγήκε ἀκούσμα πὼς ἀσκέρι μεγάλο ἀπὸ τῆς ἑρᾶς τὸ μέρος εἶχε ζώσει τὴν Κασσώπη, κ' ἐστιοῦσε τὰ τσατήρια τοῦ ζώοντα στὰ τειχεῖα. Τὴ στιγμὴν ἀφτὴν ὁ Θεόδωρος ἐφανερῶθη σ' ἓνα παραθύρι γιὰ νὰ μιλήσῃ μὰ οἱ κραυγὲς ἐπνίξαν τὴ φωνὴ του. — «Μὰς ἔχασες, μὰς ἔχασες» ὁ ἴδιος τοὺς εἰδείχνε τὸ δρόμο, ἔφτασαν μαζὶ σου. Κ' ἐρρίχτη ὁ κόσμος νὰ ξεφουντώσῃ τὰς πόρτες. Ἀλλὰ ὁ χιλιάρχος τότες ἐπικεφαλῆς ἀπὸ τοὺς καθαλλαρέους του καὶ ἀπὸ τοὺς λίγους ἀνθρώπους, ποὺ ἐφύλαγαν τὸ πραιτώριο, ἐβγήκε ἀρματω-μένος κ' ἐπλήγησε τοὺς τολμηρότερους ποῦχαν κάμει τὴν ἀρχὴ τῆς ρίξης καὶ τότες τοῦ λαοῦ τὸ κύμα ἀντιμακάλησε πρὸς ὀπίσω καὶ ὁ Θεόδωρος μὲ τοὺς ἀντρες του, σπρώχνοντας κατὰ μέτωπο, ἐμπόρεσε ν' ἀνοίξῃ πᾶντα, κ' ἐδιαβήκαν ἀπάνω τοὺς σκοτωμένους κ'

ΑΠΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ 18 ΤΟΥ ΜΑΗ

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΡΟΜΑΝΤΣΟ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

— ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΗΙΝΣΩΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ο κ. Α. Thumb στο γερμανικό περιοδικό «Deutsche Literaturzeitung» γράφει τα ακόλουθα για το δεύτερο τόμο των «Ρόδων και Μήλων» του κ. Ψυχάρη:

«Ο δεύτερος τόμος των έργων του κ. Ψυχάρη περιέχει εξόν από δύο λογοτεχνικά κομμάτια. (Τραγούδια χωρίς στίχους, του χάρου το τραγούδι) και μιας πολιτισμοϊστορικής μελέτης—το φιλι—διαφορα άλλα άρθρα ανατυπωμένα και μελέτες για την ιστορία της νεοελληνικής γλώσσας και της λογοτεχνίας.

Με την λογοτεχνία έχουν να κάνουν δυο μελέτες, μια δηλαδή γενική κρίση για τους νεώτερους λογίους (Δύσκολο ζήτημα) και μια άλλη μελέτη που σ' αυτήν μέσα υπερασπίζεται έναντι του Ροϊδη με λόγια δικαιολογημένα και θερμά τη νεοελληνική διηγηματογραφία που την ύλη της τη ζητάει στη ζωή του λαού. Αυτός ο κλάδος της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Sherifium) αξίζει ολοκληρωτικά τον έπαινο, που του κάνει ο Ψυχάρης, γιατί και στο περιεχόμενο και στη μορφή είναι έντιμος και γι' αυτό πρωτότυπος. Ότι οι διάφοροι απ' αυτούς τους διηγηματογράφους έδημιούργησαν είναι από τα νοστιμότερα και ωραιότερα της νεοελληνικής λογοτεχνίας και αξίζουν να εξεταχθούν σχετικά με τη παγκόσμια λογοτεχνία. Οι περισσότερες διατριβές είναι για τη γλώσσα, που σ' αυτήν ο κ. Ψυχάρης βάζει όλα τα δυνατά του. Θάθελα απ' όλα να επαινέσω περισσότερο το άρθρο «γλώσσα και γλωσσικά» γιατί εκείνο πάνω κάτω περιέχει όλο το πρόγραμμα της αναμορφωτικής ενέργειας του κ. Ψυχάρη, ενώ τα άλλα κομμάτια πότε τη μια πότε την άλλη μεριά του ζητήματος δυναμώνουν. Στα περισσότερα μέρη πρέπει κανένας να συμφωνήσει με τον συγγραφέα μόνο για τη ανάμιξη

των διαφόρων τύπων της δημοτικής γλώσσας (περπατούσε και περπατάει) νομίζω πως δε μπορούν τώρα να λείψουν με το πρώτο δείχνει ένα μεταβατικό στάδιο για την ενότητα.

Μπροστά από μερικές διατριβές βρίσκονται εξηγητικές παρατηρήσεις· αυτές χρησιμεύουν να εξηγηθούν στους άναγνώστες που δε ξέρουν το τι συνέβηκε στην Ελλάδα τις αιτίες που έδωκαν άφορμή σ' επιστολή ή δε κανένα άρθρο εφημερίδας. Δυστυχώς αυτές τις εισαγωγές—ό νους και το χέρι και παλιές ιστορίες—είναι μεγάλες, όπου σ' αυτές μέσα ο συγγραφέας με δριμύεια πολεμική συζητά με τον άρχαιο αντίπαλό του τον κ. Χατζιδάκι. Ο άγωνας πάλι ξαναζωντανεύει αλλά πρέπει να τονίσουμε τούτο, πως ο κ. Ψυχάρης δέχεται από τη προσωπική του εύφρα μιλάει και με κάποια ήρεμη, μαλιστα στο γλωσσικό ζήτημα, όπου ο κ. Χατζιδάκις στις θεωρίες του δε φαίνεται όμοιος.

Θα μάκραινα πολύ, αν ήθελα για τα διάφορα επιστημονικά και προσωπικά ζητήματα του άγωνα του να μιλήσω, αλλά ένα πράγμα εδώ πρέπει να πω, πως η κατηγορία για τη λογοκλοπή που έναντιον του Ψυχάρη γίνθηκε, τουλάχιστο κατά τη γνώμη μου δε μπορεί πια να βαστηχθή· κατάντησε να γίνει μια άστοχασία, που χωρίς άλλο μπορούσαν να την άποφύγουν.

Μπορεί κανένας να παραδεχτεί πως το γλωσσικό ζήτημα με το βιβλίο του Kurmbacher έσήκωσε το ενδιαφέρον σε μεγαλύτερο φιλολογικό κύκλο, και έτσι μπορεί κανένας να περιμένει πως και τα έργα του άρχηγού των ελλήνων αναμορφωτών θα κοιταχτούν με τη προσοχή που τους τάξιζει. Α.

ΦΤΗΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στο γραφείο του «Νουμάν» και στα κίσκι ατής «Ομονομίας» και του ΄Υπουργείου των Οικονομικών πουλιούνται τάκλουθα βιβλία, ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ένα — κ' ένα φρ. χρ. για τὸ Ἐξωτερικόν:

Τὸν ΨΥΧΑΡΗ: «Τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ «Τα-ξίς μου». — Τὸν ΠΑΛΛΗΝ: «Ἡλίας καὶ Φεγγάρι». — Τὸν ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ: «Ἡ Μαζώχτρα (διήγημα) καὶ ὁ Βουρ-κόλακας (δράμα). — Τὸν ΦΩΤΙΑΔΗ: «Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ εκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησις». — Τὸν ΦΙΛΗΝΤΑ: «Γραμματικὴ τῆς Ρωμείκης γλώσσας» καὶ Ἄπ' τοὺς θρύλους τῶν αἰώνων (ποιήματα).

Οἱ ἀγοραστές τῶν ἐπαρχίων πληρώνουν 30 λεπτά ταχυδρομικὰ γιὰ κάθε βιβλίο.

Οἱ ἀγοραστές τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν πληρώνουν ταχυδρομικά.

ΕΡΓΑΟΙ

ΤΟ ΝΥΧΤΕΡΙ

Ὁ γέρος τὸ κονδύλι του
τρεμονοκρατεῖ 'ς τὸ χέρι,
κ' ἓνα λυχνάρι ὠχρὸ φωτᾷ
τὸ σιωπηλὸ νυχτέρι.

Καὶ πίσω 'ς τὸ εἰκόνημα
γράφει τὶ μέρα ἦτον
πὺν πήραν τὸ παιδί των
γενίσαρο οἱ ἐχθροί.

Δώδεκα μάτια ἀσπαρσσοντας
ἀκολουθοῦν τὸ χέρι,
κ' ἓνα λυχνάρι ὠχρὸ φωτᾷ
τὸ σιωπηλὸ νυχτέρι.

ΨΑΡΑΔΕΣ

Γεράσανε 'ς τὴ θάλασσα
ψαράδες, ποῦχαν χύσει
ιδρώτα πὺν περσότερο
τὸ κύμα ν' ἀρμυρίση.

Γιὰ τὸ σκληρὸ τὸ πάλεμα
ἔδω 'ς τὸν βίο τοῦτο
τὰ δίκτυα, τὴ βαρκούλα τους
εἶχανε μόνο πλοῦτο,

Καὶ μόλις ἀκουσαν—Τιμὴ
ζητᾷ ἡ πατρίδα ἡ δόλια!—
μὲ τὰ μολύβια τῶν δικτυῶν
τρέχουν νὰ κάνουν βόλτα.

ἐπῆραν τὸν ἀνέφορο τοῦ κάστρου.

Στὴ χώρα τὸ ἐρεθισμένο πλῆθος ἐχρῆθη στοὺς δρόμους, κ' ἔδανε φωτιά στὰ σπίτια τῶν πλούσιων καὶ στὰ δημόσια χτήρια, κ' ἐκακοποιοῦσε τοὺς ἀνθρώπους. Μαλιστα μπρὸς τὸ σπίτι τοῦ Φιλόστρατου εἶχε μαζεφετεῖ πολὺς λαὸς καὶ ἡ Ἀσκληπηγένεια δὲ θὰ γλύτωνε βέβαια ἀπὸ τὸν καινούργιο κίνδυνον, ἀν στρατιῶτες δὲν κατέβαιναν ἀπὸ τὸ κάστρο ἀρκέτοι γιὰ νὰ τιμωρῶσουν τοὺς ἀταχτοὺς καὶ νὰ φέρουν τάξη στὴν ἀναγκασμένη πολιτείᾳ. Ὁ Θεόδωρος ἀνοίξε τὸ κάστρο στοὺς ἀδύνατους, κ' ἐμπήκαν μέσα γυναῖκες πολλὲς καὶ παιδιὰ κι' ὅσοι ἦταν κυνηγιμένοι ἀπὸ τὸν ξεφρένιασμένον ὄχλον. Ἀφτοῦ ἔμεινε τῶρα καὶ ἡ Ἀσκληπηγένεια.

Ὅλη νύχτα οἱ βάρβαροι εἶχαν ἐργαστεῖ γιὰ νὰ ἐχωρῶσουν τὸ στρατόπεδον. Μπροστὰ, μπροστὰ ἀπὸ μίαν θάλασσα σ' ἄλλη εἶχαν τοποθετήσῃ τὲς κακοκάμωτες μηχανές τους, ὥστε πὺν ἀπόκλεισαν τελειωτικῶς τὴν χώρα μ' ἓναν δέφτερον κινητὸν τοῖχο πὺν ἐμποροῦσαν νὰ σπρώχνουν ἀπὸ πίσω, ὅταν ἤθελαν νὰ σιμῶσουν, καὶ μ' ἀφτόν τὸν τρόπον ἦταν κι' ὅλας προφυλαγμένοι ἀπὸ ξαφνικὴν προσβολὴν τοῦ ἱππικοῦ. Ὑστερὰ ἄρθηκαν ἓναν τόπον ἀδετο καὶ πίσωθεν εἶχαν στήσει τὲς σκηνές τους· μακρότερὰ ἀκόμα εἶχαν βάλει τάλογα νὰ βόσκουν κ' εἶχαν ξεφορτώσει τὲς ἀποσκευές τους

Ὁ στόλος εἶχε σταθεῖ μπρὸς τὸ λιμάνι κ' εἶχε λάβει διαταγὴν μὲ τὸ ξημέρωμα νὰ σηκώσῃ τὲς ἀγκυρές, νὰ πακίσῃ νὰ κόβῃ τὲς σιδερεὲς καθήμες, καὶ νὰ μὴν ἀφήσῃ σ' ἀνεση τὸ κάστρο, γιὰ νὰ βρίσκονται ἔτσι διαιρεμένες οἱ προσπάθειες τῶν πολιορκημένων. Ὁ στρατὸς ἀπὸ τῆς ἄλλης μερὸς θάδινε τὴν ἐφοδὸ σπρώχνοντας μὲ ζόρι τὲς μηχανές του· οἱ κριοὶ θὰ κολλοῦσαν στὰ τεῖχη γιὰ νὰ τὰ ρεῖψουν, οἱ κινητοὶ πύργοι θὰ εἰσώμωναν στὲς πόρτες καὶ στέλλα μετερίζια γιὰ νὰ πολεμοῦν ἀπὸ ψηλῶμα τοὺς Ρωμαίους, καὶ μηχανές ἄλλες θὰ σφεντόνιζαν πέτρες καὶ σιὰ μέσα στὴν χώρα· ἔτσι ὁ Γότθος στρατηγὸς ἔλπιζε νὰ μὴ χασυμερήσῃ μπρὸς τὴν Κασσώπην.

Ἀλλὰ μόλις ἐξημέρωσε εἶδαν οἱ βάρβαροι ἀπάνου στὸ κάστρο νὰ κυματίζει λευκὴ σημαία, καὶ ὁ στρατὸς τοὺς ἀπόσυρε τὲς διαταγές του, ὡς νῆρθη σὲ λόγια μὲ τοὺς ἀντίπαλους καὶ νὰ μάθει τί ἐπιθυμοῦσαν. Καὶ σὲ λίγο ἐβγήκαν ἀπὸ τὴν χώρα τρεῖς ἀποστολάτορες πὺν ἐζήτησαν νὰ μιλήσουν μὲ τὸν ἀρχηγό.

Θορικοῦθος ἐλεγότου ὁ Γότθος· κ' ἦτεν ἀντρας μισόκοπος, τεράστιος, καὶ ὠραίος. Ἐφοροῦσε μεγάλην ξανθὴν γενειάδα κ' εἶχε μάτια μπλάβα καὶ πολὺ ἄσπρο ἦτον τὸ δέμα του. Δὲν εἶχε ἀκόμα φορέσει τὰ ὅπλα τοῦ κ' ἦταν ντυμένος κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν συνήθειαν, πὺνχε γένει κοινὴ τότες σ' ὅλον τὸν κόσμον. Οἱ ἀποστο-

λάτορες σοβαροὶ ἐμπήκαν στὴ σκηνή του κ' ὁ Θορικοῦθος τοὺς ἐδέχθη μὲ τρόπους ὠμορφους, μιλώντας τους τὴ Λατινικὴ γλῶσσα. Ἦταν ἀφτοῦ κι' ἄλλοι ἀξιωματικοί, πὺν ἐσυνόμοιζαν στὰ σουσούμια μὲ τὸν ἀρχηγό τους καὶ πὺν ἐκαθόνταν τρυγύρου τοῦ αἰνι-λῆτοι.

Καὶ εἶπαν οἱ ἀποστολάτορες.—«Ὁ Ῥωμαῖος χιλιάρχος Θεόδωρος, πὺν ὀρίζει τὸ κάστρο τῆς Κασσώπης σὲ χαιρετᾷ καὶ ρωτᾷ ἐν ἡρθε σὰ φίλος· ἢ γιὰ νὰ πολεμήσῃς;»

«Θὰ πολεμήσω» εἶπε ὁ Ἰόθθος γελώντας «μὴ δὲν εἶδε τὸ στόλον μου καὶ τὸ στρατό μου;»

«Τότες» εἶπαν «ἀκουσε τὸ μῆνυμά του. Οἱ πολῖτες κατηγοροῦν τὸ στρατηγὸν μας γιὰ προδοσίαν· τὸν κατηγοροῦν πὺν ἀφτός ὁ ἴδιος σὰς ἔφερε· εἶνε τοῦτο ἀλήθεια, Θορικοῦθε;»

«Ὁχι».

«Καὶ ἀφτός θέλοντας νὰ δείξῃ ὅτι θάνατο δὲ φοβᾷται καὶ μὲ τὴν ἀποδειγμένην ἀντρεία του θέλοντας νὰ ξεπλύνῃ τὴν ὕβρη σὲ καλεῖ, Θορικοῦθε, σὲ μονομαχίαν, ἀγκαλὰ καὶ ὁ Ῥωμαῖκός νόμος ρητῶς τὸ ἀπαγορεύει. Δέχεσαι, Γότθε;»

«Ναί» ἀποκρίθη γελώντας καὶ τὰ μάτια του ἐφέξαν.

«Εὔγε, εὔγε, Θορικοῦθε» εἶπαν Γοτθικὰ οἱ ἀξιω-

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— Ένα φυλλάδιο μας εστάληκε από την Αίγυπτο. Επικρατεί «Γλωσσική μελέτη» εξ άφορμής των «Ακαδημαϊκών αναγνωσμάτων» του κ. Γ. Ν. Χατζηδάκη» κ' είναι γραμμένο από τον συμπατριώτη μας γιατρό και λόγιο κ. Β. Αποστολίδη. Η μελέτη του κ. Αποστολίδη πρέπει να διαβαστεί από τους ειδικούς που κατέχουν επισημονική, και όχι έρρασιενική, το γλωσσικό ζήτημα. Αυτοί θα την κρίνουν, και αυτοί θα την εγχειρίσουν. Έμείς εδώ την αναφέρουμε μονάχα, χρονογραφικώς, και παίρνουμε απ' αυτήν ένα παραγραφάκι και το παρουσιάζουμε για δείγμα στους αναγνώστες μας: «Η πρό των Αλεξανδρινών χρόνων — γράφει ο κ. Αποστολίδης — εις τόν έκτος της Ελλάδος Έλληνισμὸν ἐν χρήσει κοινὴν διάλεκτον δὲν προήλθεν ἐκ διαφορᾶς τῆς Ἀττικῆς, ὡς οὐκ ἔστιν ἀποδεδειγμένον, ἀλλ' ἐκ προϊόντος καθαρισμοῦ τῆς Ὀμηρικῆς γλώσσης ἀπὸ θλαστικῶν λέξεων, οἵ τινες ποιεῖται καὶ ὁμογενεῖς: τὴν εἶχον καταφορῶσαι. Ὅταν δὲ ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων ἐξέλιπον καὶ οἱ Λογιστάται, ἡ γλῶσσα αὕτη μεῖναι ἐλευθέρα, ἀκολούθησεν τῇ φυσικῇ αὐτῆς πορείᾳ, καὶ χάρις εἰς τὴν ἀπλοτητά της, δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ, ὡς εἴπομεν, ἡ Κοινὴ τῶν Ἑλλήνων διάλεκτος καὶ νὰ ὑποκαταστήσῃ μίαν μὲν θλαστικῶν λέξεων διαλέκτου αἰνῶτος ἔσαν, ἐκ τῆς ἐν χρήσει εἰς διάφορα μέρη, μὴ ἐξαιρουμένης μὲν αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς ἐν Ἀθήναις».

— Ὁ ἀγαπητός μας φίλος καὶ συνεργάτης κ. Μ. Μαλακάσης τύπωσε τὴν «Κυρά τοῦ Πύργου» σ' εἰς 2 μορφο βιβλιαράκι. Ποίημα καὶ τὸ βιβλιαράκι, ποίημα κ' ἡ «Κυρά τοῦ Πύργου», — ποίημα τοῦ Μαλακάση, δηλ. τραγουδι γιομάτο γλύκα καὶ ἁρμονία, ποὺ σὲ συνεπαίρνει καὶ δὲ σάφηνει νὰ σκεφτῇς ὅτι εἶναι «ἀρχαῖα» — ὅπως τὸ θέλει ὁ ποιητής — καὶ ἂν ἔχῃ ψευδία ὡς ὄρεμα ἢ ἀκόμα κ' ὡς ποίημα. Ἡ ὑπόθεσις ποῖα εἶναι, δὲν μπορούμε νὰ σὰς πώμε. Τὸ διαβάσαμε δύο τρεῖς φορές, μὰ τόσο παρασυρθήκαμε ἀπὸ τοὺς καλοδοουμένους καὶ ἁρμονικότητας στίχους, ποὺ τίποτ' ἄλλο ἀπ' αὐτοὺς δὲ θυμόμαστε. Ὁ Μαλακάσης εἶναι λυρικός ποιητής. Καὶ δοῦμα καὶ κοινωνική μελέτη καὶ οικονομολογικὸν ἄρθρον ἀκόμα νὰ γραφῇ, τραγουδῇ θάνατο πάντα, ὅτι βγῇ ἀπὸ τὴν πέννα του. Ὅταν δὲν εἶναι τραγουδι, καὶ τόνομα τοῦ ἄλλου γραμμένο φαρδύ πλατύ ἀπὸ κάτω, μὴ τὸ πιστέψετε. Δὲ θάνατο γραμμένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ Μαλακάση. Τραγουδῇ κ' ἡ «Κυρά τοῦ Πύργου». Διὰ τοῦτο εἴπαμε καὶ αὐτό.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΓΙΑ

Εἶχε γυρίσει τις προάλλες ἀπ' τὴν Ἀμερική καὶ τὸν χαίρονταν τὸ χωριὸν σὺν νιόγαμπρῳ τῇ νύφῃ,

ματικοὶ του.

«Στὴν Ἰταλία» ἔακολούθησε ὁ στρατηγὸς «πολεμοῦμε δεκαπρὶς χρόνια μὲ τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ὡς τώρα οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐνικούσαν τοὺς δικούς μας, ὅχι ἀπὸ ὑψηλότερη καλλιμαχία καὶ περσύτερη δύναμη, οἱ Ῥωμαῖοι ἐγνωρίζετε τέχνες καὶ μηχανὲς ποὺ ἐξολόθρευαν τὸν κόσμον μοσχροῦς. Ἔως τώρα δὲν τις εἶχαμε συνεισφέρει γιὰ τὴν ἐπερφορῶσά μας μόνον ἡ ἀνάγκη μᾶς ἔκαμε νὰ τις δεχτοῦμε. Ἐμεῖς τιμοῦμε τὴν ἀντρεία. Γιὰ τοῦτο πολλὰς φορές οἱ ἔξακουστοὶ βασιλεῖς μᾶς καὶ οἱ Γότθοι κόμητες ἐπροσφέρνησαν νὰ μονομαχήσουν μὲ τοὺς ἐδικούς σας» κανεὶς ποτὲ δὲν ἐδέχθη προφασίζόμενοι ποὺ ὁ νόμος τὸ ἐμποδίζει. Δὲ θέλω νὰ πῶ ὁρμηγεῖς ἀπὸ τοὺς κακοὺς στρατηγούς σας» ἐμείς οἱ Γότθοι νομίζουμε ντροπὴν ν' ἀρνηθοῦμε τὸν ἀγῶνα ποὺ μᾶς προσφέρεται, γιὰ τὴν τέτοια ἀνδρεία ἀποδείχῃ δειλία. Ὁ Θεοδόσιος δέχεται τὴν μονομαχίαν μ' εὐχαρίστησιν κ' ἐλπίζει στὴ νίκη θὰ χτυπηθοῦμε μπρὸς στὰ τειχεῖα τῆς Κασσωπίας καὶ μπρὸς στὸ ἀκέρει μου, ἀφοῦ πρῶτα ἐσεῖς μοῦ δώσετε λόγο, καὶ οἱ ἀντρες μου ὀρκιστοῦν, στὴ μαχίαν νὰ μὴ βοηθηθεῖ ἀπὸ τοὺς δύο μᾶς κανέναν».

«Ἐῦγε, εῦγε, Θεοδόσιε» ἔκραξαν οἱ ἀξιωματικοὶ του.

μὲ τὰ κολάρια τοῦ καὶ τὰ γιορτιάτικα τοῦ Ῥωμαίου. Μὰ περνώντας οἱ γιορτάδες ἀγόρασε μιὰ φιλούκα καὶ τώρα τὴν ἱφαινε φαρδύτα, γιὰ νὰ ἐκπαινεθῇ τὸ παλιὸ ἔργο του. Εἶχε προσκαλέσει ἑκτακτὰ κ' ἕνα μαραγκό, γιὰ δύο τρεῖς ὥρες νὰ τῇ περάσῃ κατόστρωμα. Ὁ μαραγκὸς ἐδούλευε στὴν πλώρη, καὶ ὁ κύρ Γιάννης (τόνομα του) ὁ ἰδιοκτήτης στὴν πρύμη. Ἀλλὰ τόσος παλὸ μαραγκὸς ἦσαν ἡ πρύμη ἀπ' τὴν πλώρη ὥστε πολλὰς φορές οἱ δύο τοὺς κόντεψε νὰ σπᾶσουν τὰ κεφάλια τοὺς σηκώνοντας τὸ σκεπάρνι γιὰ νὰ καρφώσουν κανένα ξύλο. Κάμποσο ἄλλοι νευτικοὶ ἀπ' ἐξω παρατηροῦσαν.

— Τὶ θὰ τὸ κύν; αὐτὸς ρώτησε ἄξαφνα ὁ κύρ Γιάννης.

— Δὴ στὴ ραφή θὰ τὸ καρφώσω καὶ ἐδεῖχνε ἕνα ξύλο χονδρὸ... σὰν δάχτυλο.

— Τίτσο σῶμα καημένε, πάρτο λίγο μὲ τὸ ροκάνι.

— Ὅχι, δὲ κύρ Γιάννη, εἶπαν ἀπέξω, καλὸ εἶναι ἅμα τὸ φτηνὴν θὰ σπᾶσιν.

— Ἀμ' οὐλα αὐτὰ βάρητα εἶναι στὴ βάρκα νὰ κ' αὐτὸ κ' ἐκεῖνο, οὐλα ροκάνισμα θέλνι.

Κεῖνη τὴ στιγμή νὰ σου κ' ὁ Κώστας ὁ Μεθούλιας, καθὼς τὸν ἔλεγαν, ἐρχότανε τρικλίζοντας.

— Ξεσβούρωτος εἶναι, παιδιὰ, ὁ Κώστας καὶ τὸν πῆραν τὰ ρέμματα, εἶπ' ἕνας ἀπ' τὴν παρέα.

— Ἰσα-Ἰσα ἐπ' τὴ πολλὴν τὴ σαβούρα κυλάει, εἶπεν ἄλλος ἐνοῶντας τὸ κρασί ποὺ εἶχε πχίρ ὁ Κώστας.

— Ποῖο... ποῖος πέθανε βρε; φώναζε ὁ Κώστας ἐρχόμενος σιμὰ τίνος κάσα ἐν' ἐκείνῃ.

Κανένας δὲν τ' ἀπάντησε.

— Ροκάν'σι τοῦ λίγο ἀπὸ δῶ, ἔλεγε κάποιος στὸ μαραγκό.

— Ἀρσε, εἶπε κ' ὁ κύρ Γιάννης, τοῦ πέρνου ἐγὼ μὲ τὸ μαχαίρι.

— Μπᾶ, κύρ Γιάννη, ἀφίσε τὸ μᾶστορα νὰ κύνῃ τὴν τάξη, πῶς θὰ τὸν πᾶρ μὲ τὸ μαχαίρ;

— Βρε δὲν ἀκούτε τί σας λέω, ποῖος πέθανε;

— Ἀσε μας ἡσυχ' νὰ μὴ βρῇς τὸ μπελᾶ σ' μουρμούρηζ' ὁ κύρ Γιάννης.

— Τὶ σὲ μέλει ποῖος πέθανε; τοῦ τσίπρου νὰ βγῇ, εἶπε κάποιος περᾶζοντας τὸν Κώστα.

— Βρε ἀκούς τί σ' λέου... ἔξερ ποῖος εἴμ' ἐγώ; δὲ μὲ μὲλ' γιὰ τοῦ τσίπρου! κ' ἀρχίνησε νὰ τραγουδάει «δὲν μὲ μέλλει τὸ σκοτάδι, δὲν μὲ μέλλ' ἡ φυλακή» καὶ ἄξαφνα πάλι: ἀκούς τί σ' κουθεντιάζω; δὲ μὲ μέλλει ἰμένα γιὰ τὸ τσίπρ, τσίπρ πίνου δπ'

ἀπὸ τοῦ μ' αὐτὸς πᾶνε ροκάνι, γιὰ τὸ μ' πανεῖ ἰμένα... εἰν' ἀδερφός μ' ... δὲν ἔξερ τί εἶπαι κ' ὁ Χρυσός.

— Ἀσε μας, καημένε Κώστα, νὰ χαρῇς, τὸν παρακαλέσαν ὁ κύρ Γιάννης, ἄσε μας νὰ κάνουμε τὴ δουλειά μας.

— Καλὰ σ' λέει, εἶπε κ' ὁ μαραγκός, φεύγα τώρα ἀπὸ δῶ, δὲν εἶναι γλέψ' ὥρα.

— Βρε ἀκούς τί μ' κύν' κείνος, βρε ποῖος πέθανε σ' λέω.

— Ἐ καὶ μὲν Κώστα, πιτάχτηκ' ἕνας, θὰ σὲ πᾶρῃ γιὰ μεντζμένον τὰ παιδιὰ μ' αὐτὰ π' λές: τί διάδου δὲ γλέψ' βάρκα ριάνει.

— Βάρκα, ἔκανε ὁ Κώστας καὶ γύριζε δῶ καὶ καὶ τὴ ματιά του ποὺ ἦταν σὰ μισόσβυστη λαμπάδα βάρκα λέει, μ' αὐτὴν ἐγὼ τὴ πέρνου σ' χούφτα μ'. Βρε εἰμασταν ναῦτες ἐμεῖς: στὸν καιρὸ μας, ναῦτες σωστοὶ ὅχι σὰν κ' ἐσᾶς, ποῦναὶ καὶ τὰ τριχαντήρια μας ποὺ τώρα κ' οἱ πέσουλες οἱ δικές σας. ἰμένα θὰ μ' πῇς ἀπὸ βάρκα π' ἔκανα τόσα χρόνια μὲ τὸ Γεροδημάτσο καὶ ταξίδευα στὴν Τουρκία, ὅχι δῶ τρογύρου στ' ἀλύδα.

— Ἐκανες τόσα χρόνια, μὰ ἔξερ τί λένε τὰ παιδιὰ; ρώτα τὸν Νικολάκη.

— Δὲν ἔχου ἀνάγκη νὰ ρωτήσω κανέναν... τί λένε βρε ἐσύ π' τὰ ἔξερ; εἶπε γυρίζοντας στὸ Νικολάκη.

— Ἐγώ... μπᾶ, τίποτα... Τὶ νὰ ἔξερῃ ἐγὼ γιὰ τὸν Κώστα; τὰ παιδιὰ μοναχὰ ἀπὸ δῶ θέλνι νὰ πῶνε τάχα, ὅτι ἐσύ πιτοῦσες σ' θάλασσα τὸ ψωμί γιὰ νὰ τελειώσ' γλήγορα νὰ γυρίσετε πίσω.

— Ἐγώ; ἔκανε μιὰ ὁ Κώστας καὶ τὰ μάτια του στηλώθηκαν θαμπὰ στὸ πρόσωπο τοῦ Νικολάκη. ὅλοι νόμισαν πῶς θὰ εἶχαν οἱ δύο τοὺς ξεδιαλεμὸ μὰ ἔξαφνα πάλι ὁ Κώστας, σὰ νὰ μὴν εἶχε ἀκούσῃ τίποτε, ρώτησε ξαναγιόθοντας σὰν ἀπὸ ὕπνο.

— Βρε δὲ μιλάτε; ποῖος πέθανε σας ρωτῶ νὰ πῶ κ' ἐγὼ Θεὸς χωρῆτον.

— Ἀσε στὸ καλὸ σου χριστιανέ μου, μὴ μὲ βάνς σὲ μπελᾶ, τοῦ εἶπεν ὁ κύρ Γιάννης καὶ τινάχτηκε μὲ θυμό. Ἐρχεται κανένας νὰ σὲ πειράξ' ἐσεῖνα δταν πᾶς καὶ πίν' ἄσε μας καὶ μᾶς νὰ κάνουμε τὴ δουλειά μας. Τὶ δικόλο γι' ἀναποδιά μᾶς ἤρθε; νὰ μᾶς πῇς ποῖος πέθανε; δὲ γλέψ' ἀπ' σκαρώνουμε βάρκα; ἀντε σῦρε στὸ καλὸ! καὶ τὸν ἔσπρωχνε μὲ τὸ χέρι.

— Βρε ποῖον σπρώχνεις; εἶπ' ὁ Κώστας κ' ἀναφτεν ὁ θυμός: οἱ ἄλλοι ὅμως τὸν καθυσόχασαν. Καλὰ σ' λέει βρε Κώστα... ἄψε νὰ κύνουν τὴ δουλειά τους οἱ ἀνθρώποι.

Καὶ ἔγεινεν ἔτσι. Ἀμα οἱ ἀποστολάτορες ἀναχώρησαν, οἱ Γότθοι στρατιῶτες ἐδιαταχθήκαν νὰ παραταχτοῦν στὸν κάμπο καὶ ἀσπροντυμένοι κράχτες τοὺς ἐκήρυξαν, πῶς ὁ κόμητας Θεοδοσιῦς ἐμελλε νὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸ Ῥωμαῖο χιλιάρχον, καὶ ἀπαίτησαν ἀπὸ τοὺς στρατιώτες ὄρεον νὰ μὴν παραταχτοῦν, ὅτι κ' ἂν ἐσυνέβαινε, γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸ στρατηγόν, παρὲς μόνον ἂν ἔδωσαν τοὺς ἐχτροὺς νὰ κινῶνταν. Καὶ τὸ ξανθὸ φουστὰ ἐδέχθη τὰ μαντάτα μ' εὐχαρίστησιν καὶ μεγαλόφωνα ἐπαίνεσε τὸν ἀρχηγὸν του.

Καὶ τότες ἀμέσως ἀνοίχτη μιὰ πόρτα τῆς χώρας ἐνὸς οἱ σάλπιγγες καὶ τὰ βούκινα ἐσήμειναν κ' ἐβγήκαν εἰκοσι καθάλαροι ὅλοι μὲ λαμπρὰ φορέματα καὶ ἄρματα. Καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς ἦσαν ὁ χιλιάρχος. Ἐφορούσε διχτάτο ὠράκα καὶ στὸ ζερβὶ χέρι ἐβάστασε βαρὺ σκουτάρι, ὅπου ἦταν ζωγραφισμένοι οἱ Ῥωμαῖοι αἰετοί. Οἱ ἀντρες του καὶ τὰ μεριά του ἦσαν σκεπασμένα μ' ἀτζάλι, στὸ δεξιὸ χέρι ποὺ ἦτον κ' ἐκεῖνο ντυμένο μὲ σιδερὸ χερόχτι, ἐκρατοῦσε μακρὸ κοντάρι, στὴ ζώσῃ ἐκρεμότου ἡ σπάθα ἐσίμωκε μὲ τὸ κεφάλι κάτου, κ' ἐφαινότου σκυθρωπὸς μέσα στὰ κατεβασμένα σιδερά τῆς χρυσομένης περικεφαλίας. Τῆς λογὸς του ἦταν θαρραλέος καὶ κύνει μὲ διχτάτην ἀρματωσιά, ποὺ δὲν εἶχε παρὰ δύο μόνο τρύπες, γιὰ τὰ μάτια τοῦ ζώου.

Οἱ σύντροφοι ἐσταμάτησαν κ' ἀφ' οὗτος ἐβάδισε μόνος ὡς τὴ μέση τοῦ κάμπου κ' ἐπρόσβαινε. Καὶ νὰ, μὲ τὸ λαλῆμα ἀπὸ βούκινα ὁ Θεοδοσιῦς ἐρχότου πηλαλῶντας, παρόμοιος σὲ περὶ φανὸ λιοντάρι, κ' ἀνεμιζότου ἡ ξανθὴ γενναία του, κ' ἐκυμάτιζε ἡ ὄρα τῆς ψηλῆς περικεφαλίας του, ποῦχε στὴν κορρὴ ὁμοίωμα ἀράκοντα μὲ ἀνιχτὸ στόμα. Ἐφορούσε κ' ἐκεῖνος ἀσημόχροον ὠράκα ἀπὸ πλέριο ἀτζάλι καὶ στὸ ζερβὶ χέρι ἐκρατοῦσε τετραγώνον ἀλαφρὸ σκουτάρι καὶ πᾶν τοῦ σκουτάρι ἦτον σκεπασμένος σὲ πρᾶσιν κάμπο ἕνας ὄφις χρυσός μὲ πολλὰς βύρες, μ' ὀρθωμένο κεφάλι, καὶ ποὺ ρουφαῖσε ἕνα ἀνθρωπίνον κουφάρι χρυσὸ κ' ἐκεῖνο, καὶ ἀπὸ τὸ κουφάρι δὲν ἐφαινότου παρὰ τὸ ἀπένου μέρος, γιὰ τὸ ἀπὸ δειλοῦ ἦταν μέσα στὸ στόμα τοῦ θηρίου.

Καὶ ὁ Θεόδωρος, ὡς εἶδε τοῦ καθάλαρον τὴ χύση, ἐκέντησε καὶ ὁ ἴδιος τῆλογο, κ' ἐστήσε ἀναμάσκαλα τὸ κοντάρι μὰ ἐμείναν μιὰ στιγμή κ' οἱ δύο κ' ἐχαιρέτηθηκαν μετρώντας ὁ ἕνας τὴ δύναμιν τοῦ ἄλλου, συνομιλῶντας τὴ φορεσιὰ τους. Ὁραιότερος ἦτον ὁ Θεοδοσιῦς, ὁ χιλιάρχος εἶχε περσύτερη χάρη. Ὑστερὰ ἐσηκώσαν τὸ μουσοῦδι. Κι' ἀρχήσαν τὴ μαχίαν.

Ἐχυθῆκαν ὁλόγορα ὁ ἕνας ἀπένου στὸν ἄλλον βασιτώντας μὲ δύναμιν τὰ κοντάρια τὸ χτύπημα τοῦ Γότθου ἐσφάλε κ' ἀπὸ τὴ φόρα ἀνταμώθηκαν. Τότες

— «Αμ, μά το Θεό, γι' αναποδιά έρχεται τέ-
τια ώρα; Έλεγεν ο κύρ Γιάννης ένώ ή δεισιδαιμονία
του ανάφτοντας το θυμό του τοϋ έφερνε δάκρυα.

— Δέ πειράζ'... είπαν άπόξω. 'Ο Κώστας δεν
έχει κακή καρδιά· κέρσ' τον κι' ένα τσίπουρο σά θέ-
λεις, νά πη καλορίζικα. Έ, Κώστα, τί λές; Του πίνε;

— Του πίν' τοϋ πίν'! είπαν οι άλλοι. Του πίν'
μά νά πη και καλορίζικα!...

— «Αίντε καλορίζικα, είπε κι' ο Κώστας άδειά-
ζοντας το ποτήρι, και νά με συμπαθές. Μά ό διάο-
λος νά με πάρη, μουρμούριζε παραπέρα, άν δέ μοιά-
ζει αύτή ή σέσουλα σά χάσα πεθαμένου!..

Βόλο;

ΝΙΚ. Γ. ΜΑΡΓΩΜΕΝΟΣ

Η ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο Κ. Ν. ΛΑΡΔΗΣ

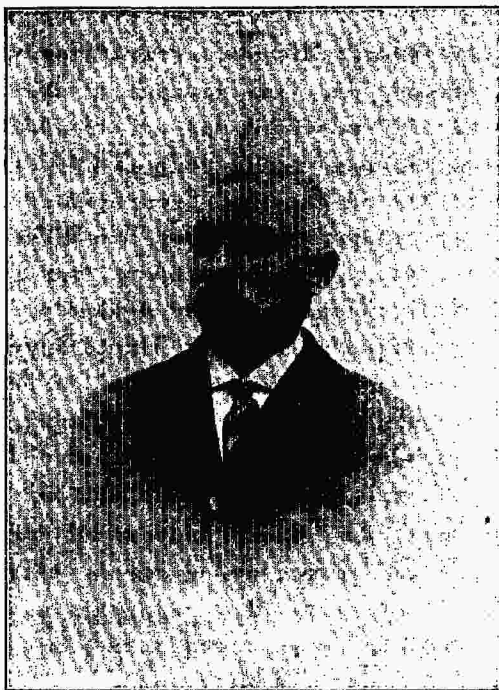
Είς τά τόσα βραβεία μέ τά όποία έσα μέ τώρα έχει
τιμηθή το καλλιτεχνικόν βιβλιοδετεϊόν του κ. Ν. Σ.
Λάρδη, το πρώτον και τελειότερον Βιβλιοδετικόν έργοστά-
σιον της 'Ανατολής, προσετέθη και το Χρυσούν Βραβείον
διά το όποϊον οι 'Ελληνοδίκαι της Διεθνούς εκθέσεως
'Αθηνών έτίμησαν αυτό, τιμήσαντες ούτως έν τω προ-
σώπω του κ. Λάρδη, τον άκμάστον εργάτην και τον φι-
λότιμον καλλιτέχνην, τον άφειδώς εξοδεύοντα και άδια-
κόπως εργαζόμενον διά νά τελειοποιήση το έργοστάσιόν
του, διά νά το άναδείξη, όπως και το άνέδειξεν, έράμιλ-
λον των εύρωπαϊκων.

Μία έπίσκεψις άπλή εις το επί της όδοϋ Πραξιτέλους
έργοστάσιόν του, κατά τας εργασίμους ώρας, θα σάς πείση
περί της αληθείας των γραμμων αυτών, αι όποϊαι άδυνα-
τούν ν' άναπαράστήσουν και την άμυδροτέραν εικόνα
περί της εις αύτῷ έπικρατούσης τάξεως, περί της καλλι-
τεχνικής εργασίας της εξερχομένης εκ των τελείων μη-
χανημάτων και εκ των χειρων έμπειροτάτων τεχνητών.

Ότι ή Βιβλιοδετική έν 'Ελλάδι άνεδείχθη υπό του κ.
Λάρδη κανείς δεν το άμφισβητεί. Από της παιδικής του
ήλικίας άφοσιωθείς εις την τέχνην και επί τριάκοντα
όλόκληρα έτη διευθύνων το τελειότερον βιβλιοδετικόν έρ-
γοστάσιον της 'Ανατολής, έδημιούργησε διά των ιδίων
του χειρων και διά της παροιμιώδους αγαθότητος και ελι-
κρινείας του, θέσιν επίζηλον έν τη κοινωνία, άπέδειξε
δέ πρό τούτοις τετραγωνικώτατα τί δύναται νά κατορ-
θώση ή εργασία, όταν την έγκολπούται τίμιος άνθρωπος,
εύλαβούμενος αυτήν ως θρησκείαν και προσφέρων εις αυ-
τήν, ως θυμίαμα, όχι μόνον τον ιδρώτα του προσώπου του
άλλά και της ψυχής του τας άρετάς.

Ό κ. Λάρδης δεν άνέδειξε μόνον την Βιβλιοδετικήν,
έτίμησε και άνέδειξε την εργασία έν γένει, και δι' αυτό

παρ' όλων έδωκεν ή δικαιοσύνη ή τιμή, διά της όποιας τον
περιέβαλαν οι 'Ελληνοδίκαι της Διεθνούς Εκθέσεως, όπως

θεωρείται δικαιοσύνη και ή εξοδισμένη έμπιστοσύνη δι'
της τον περιβάλλει ή πολυπληθής και εκλεκτή πελα-
τεία, εις την όποιαν συγκαταλέγονται και αι ένταῦθα
ξέναι άρχαιολογικαί Σχολαί, αναθέτουσαι εις αυτόν πᾶ-
σαν εργασία των Βιβλιοθηκων των.

Η Κοινή Γνώμη

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ

Άγαπητέ μου Νουμά,

Καθώς καταλαβαίνεις άπ' το γράψιμό μου είμαι
μαθητής, άπό κείνους όμως που αθέτουν έν δευτέρω
μαίρω» το σχολείο. Γιατί έχω μανία νά διαβάω και
προπάντων τά καλά χρονογραφήματα των έφημερί-
δων. Διάβαζα λοιπόν πρώτα τά δικά σου που δη-
μοσίευες σ' την «Έστία» και δεν ξέρεις τί ήδονή
μου φέρνκε. Άμα είδα την άγγελία πως θα βγή
έφημερίδα «Ό Νουμάς», μ' άνυπομονισία μεγάλη
περίμενα το πρώτο φύλλο και πρώτος έως ήμουν
που τ' άγόρσκα και άφού διάβασα το πρώτο άρθρο
σου κατάλαβα καλά καλά πως ή έφημερίδα αύτή

«Παραδίνεσαι;» τον έρώτησε.

«Η χώρα είναι δική τους. Θα την πάρουν και
χωρίς έμέ· τελειώνει».

Κι' ο Θεόδωρος έσυλλογίστηκε μέ πολλή γλιγωρά-
δα πως ό νικημένος άρχηγός τουλεγε αλήθεια· ή χώρα
θα πέφτε και θ' άγρίεναν οι βάρβαροι θελοντας νά έγδι-
κηθούν για το φόνο του Θεορισμούθου που στα μάτια
τους θάτουν άδικος, γιατί ό κόμητας δεν είχε πέσει λα-
βωμένος. Η Κασσώπη θάχε περισσότερα νά ύπαφέρει.

Τού είπε.— «Δέ σε σκατώνω, σήκω» άς σου φέρουν
τ' άλογό σου».

«Καβαλλάρης κράζομαι νικημένος, θέλεις τώρα
στά πόδια δίχως άρματωσιά;» άποκρίθη ό κόμητας,
ένω έσηκονόουν.

Οι βάρβαροι που ήταν παραταγμένοι και που έκοί-
ταζαν άνήσυχοι, έβούζαν βροντερά επαινώντας το Ρω-
μαίο.

«Όπως θέλεις» είπε ό χιλιάρχος πεζεύοντας.

Κ' ένω έγδυνόταν και οι δύο τίς βαριές άρματωσι-
ές, ό Θεορισμούθος είπε.

«Στρατιώτης Ρωμαίος δεν έστάθη ακόμα τόσο γε-
ναός όπως έσύ. Ζήτησέ μου χάρη, ό Θεορισμούθος και
οι Γότθοι είναι κι' άφτοι γενναίοι».

«Αν πεθάνω κι' άν πάρεις τη χώρα, νά σε βα-
στείς τουλάχιστο την Άσκληπηγένεια του Φιλόστρα-

θάχει «μέλλον.» Και δέν ελαθεύτηκα όπως είδα
ύστερα που πότε πότε έπερνα το φύλλο σου γιατί
μου ήταν άδύνατο νά το πέρνω ταχτικά. Είδα πως
ό «Νουμάς» μπροστά στην Άλήθεια δέν ψηφάει
προσωπικά συμφέροντα αλλά μ' αλάκερη ανεξαρτη-
σία πολεμάει· και γι' αυτό τον ακολουθήσαν οι αλη-
θινοί πολεμιστάδες που άπ' τη μούχλα θέλουν νά
λευτερώσουν το έθνος. Κοντεύω νά σημειώσω έδω
πως οι άρχις του «Νουμά» συμφωνούν μέ τά δικά
μου «ένστικτα»—γιατί άπό μικρός δέ χώνευα και
δέν χωνεύω τά παράξενα—κι' αύτά τά «ένστικτα»
πολύ μου τά δυνάμωσε ό Νουμάς. Και στο σχολείο
ήμα βλέπω τον καθηγητή νά ψιλοκοσινίζει τά πί-
τουρα, νά πούμε, σπασμοί μέ πιάνουνε· άσ' τα πειά
ήμα βλέπω διακρίσεις ως έξύπνων μερικων φαφλατά-
δων συμμαθητών μου κ. τ. λ. κ. τ. λ.

Τά συχαίρια μου λοιπόν για το σημερινό σου
άρθρο που έγραφε για την Τσιριγωτική—άμερικανική
πύλα νά γράψω—ρεκλάμα που κάνει για τον έαυτό
του ό Στάης αναλώμασι των ποδαργίων μας.
Α! αλήθεια ή καρδιά μου πάλι στον τόπον της ήμα
βλέπω το δικαιο κούρελισμά του άπό το «Νουμά».
Είνε αλήθεια πως όποιος και νάρθη στα πράματα
όλο τά ίδια χάγια θα μ'ε πλάκώσουνε· όλοι είναι
«πάρ' τον ένα—χτύπα τον άλλο». Έγώ όμως πα-
ρακαλώ νά μ'ην είναι στο άρμα της έξουσίας ό Κορ-
φιχτής μόνο και μόνο για νά μ'ην είναι ύπουργός της
Απαιδευσίας ό Καπιτάν Ρεκλάμας—όπως τον λές—
και έπομένως νά μ'ην είναι κ' οι Έλληνες δάσκαλοι
περιηγητές της Έλλάδας και μεις νάχουμε τά πό-
δια μας.

Γειά σου

ΜΙΚΡΟΠΑΡΑΞΕΝΟΣ.

ΑΠ' ΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ

Άγαπητέ μου «Νουμά»

Έλαβα ένα γράμμα άπό τά Ιεροσόλυμα και
καθίκον μου θεωρώ νά σάς το στείλω μέ την πεποι-
θηση πως θα το δημοσιέψετε γιατί ενδιαφέρει όλους
που σε διαβάζουν.

«Ιεροσόλυμα. Δεν ήξερω άν όλοι που ύπερασπί-
ζουνται και πετσοκόβουνται για την καθαρεύουσα
είναι σαν κι' αυτόν που μ'ας επισκέφθηκε. Αύτός ήλθε
δω κάτω νομίζοντα πως θα μ'ας περάση για πράσινο
χαβγίρι. Αύτου πέρα δέν ήτανε γιατροί νά του γιά-
νουν άραγε τά μάτια κι' ήλθε έδω νά του τά γιάνουμε

του τη θυγατέρα».

«Ναι» του άποκρίθη.

Είχαν μείνει μέ τά ρούχια σκουτιά τους κι' άλ-
λα όπλα δέν έβαστούσαν παρά σκουτάρι και σπάθα και
περικεφαλαία. Αρχισαν όπισω τη μαλιά. Οι περικε-
φαλαίες έσήμαιναν, οι σπάθες έσπιθοβολούσαν, τά
σκουτάρια έκρουόνταν. Ό Γότθος έπροσπαθούσε νά μέ-
νει ασχέυτος αλλά ό Ρωμαίος τον ύποχρέωνε νά προ-
χωρεί ή νά πηγαίνει όπισω, καθώς έκανε ό ίδιος. Μέ
μία δυνατή σπαθιά ό Θεόδωρος είχε ραγίσει το έλαφρό
σκουτάρι του κόμητα και τούχε πληγώσει το χέρι.
Ήτουν το πρώτο αίμα. Μά δέν έδωσαν προσοχή στη
μικρή πληγή. Ό Θεορισμούθος έπληγωσε κ' εκείνος
το χιλιάρχο μέ τρυπητό χτύπημα στο μηρί, ό-
αγώνας όμως εξακολουθούσε πάντα μέ την ίδια λύσσα.
Οι σπαθίες έπεφταν συχνές πολύ, βαριές και βροντερές·
στο τέλος ό Θεόδωρος, βλέποντας πως ό δεξιός ώμος
του Γότθου ήτουν ζέσκεπος, ήθέλησε νά του καταφέρει
θανατερό χτύπημα και για νά τον γελάσει έξάμωνε
στην κοιλιά. Έπροχώρησε στενοχωρώντας τον, έβαλε
μεγάλη φωνή, κ' έσήκωσε μ' όρμη και μέ γοργότη-
τα τη σπάθα του για νά του τρυπήσει το λαιμό. Μά
ό άλλος κόνοντας όπισω τον έβγαλε, κι' αφίνοντας ύ-
στερα νά γλιστρήση το σίδερό του πάνω στη λεπίδα
του Ρωμαίου έβάρσε καρπωτά. Και το σπαθί έμπήκα

το άτι του Θεόδωρου έσηκώθη στα πιανά πόδια κι' ό
Ρωμαίος εκάταφερε στον έχτρό του μπηχτή κονταριά
στον άριστερόν ώμο, αλλά ό Γότθος έμεινε στέρεος στη
σειλα. Τάλογα εξακολούθησαν νά τρέχουν μακραίνοντας·
μέ τέχνη τά γύρισαν ξάφνος κ' έχυθήκαν όπισω. Ό
Θορισμούθος έσκόπεψε στο στήθος κρένοντας πως ούδε
σκουτάρι, ούδε θώρακας θάμειναν άτρύπητα, αλλά ό
Ρωμαίος είδεχτη το χτύπημα πάνω στον άετό του σκου-
ταριού του και στον ίδιον καιρόν έστριψε λίγο τάλογο,
ώστε που το κουσπί του κονταριού εξαγλίστησε πάνω
στο χάλκωμα κι' ό Θεορισμούθος θάβγαινε άπό το κεφάλι
του ζώου, άν δέν έστιούσε το κοντάρι στη γής. Ό-
πως ήτουν σταματημένος ό χιλιάρχος τον έπρόφτακε και
κάνοντας πάλι νά όρθωθεί το φάρι του, τούφερε δεύτερο
χτύπημα κατάσπινθα· και το όπλο δέν έπροσπέρασε το
χοντρό θώρακα, αλλά το ξαφνικό άγούμισμα τον έκα-
με νά ζυγαρίσει· και πρίν λάβει καιρό νά βρεί πάλι το
ίσιο, ό Θεόδωρος τούφερε κι' άλλη βαρηματιά που εύ-
κολα τον έξέγυρε, και ό κόμητας έφυγε άπό το πλευρό
κ' έπεσε βρύς στη γής. Πετώντας ό χιλιάρχος το
σκουτάρι άδραξε μέ τά δυο χέρια το όπλο του και τῶ-
στησε άπάνου στη λαιμό του Θεορισμούθου, στο μέρος
που κολλούσε ο θώρακας μέ την περικεφαλαία και
πούχε μείνει άπό την πεσματιά γυμνό. Κ' ήτουν έτοι-
μος νά το μπήξει.

μας : 'Εμείς δὲν ξέρουμε ἀπὸ γατρύσιν καὶ τὸν πιστέψαμε—τὸν βάλουμε στὸ κρεβάτι καὶ τοῦ κάναμε ὅ, τι μπορούσαμε.

Ὅσο πήγαινε καὶ χειρότερα, αὐτὸν ὁμως, φαίνονταν, πῶς δὲν τὸ ἐμελλε γιὰ τὴ βλέψη του καὶ μᾶς ἔκανε θεωρίες γιὰ τὴν καθαρεύουσα. Καταλάβαμε ὁμως ὅτι αὐτὸς οἱ θεωρίες ἠθέλωνε καὶ πληρωμὴ, καὶ ἐπὶ τὸ ψεύτικο στραβωμὰ τῶν ματιῶν του δὲν ἦταν τίποτα ἄλλο παρὰ τέχνασμα γιὰ νὰ κοιτᾷ καλύτερα πὺλ εἶναι κρυμμένα τὰ καμέργια μας· καὶ τὸν διώξαμε μὲ τὴ παρακλήσιν νὰ πῇ στοὺς καθαρευουσάνους νὰ μὴ ξαναπατήσουν ἐδῶ γιὰτί κι' οἱ λίρες τελειώσαν καὶ τὸ ψωμί λιγότερε καὶ τὸ μυαλό μας αὐξήσῃ· δὲν εἶμαστε σὴν καὶ πρῶτα κυτοκαλὺ γῆροι. Νὰ μὴν ξανάβῃ κανεὶς ἀπ' αὐτούς...

Καλόγερος»

Πρὸς καὶ τῷ μοῦ λέγει νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ τὸν πληροφορήσῃτε πὺ εὐρίσκετε αὐτὸ τὸ Καθαρὸ μικρό-διο, ἑ κ. Α. γιὰ νὰ ἔχουν τὸ νοῦ τους.

Μὲ ὑπόληψιν

Γ. Κ.

ΧΑΛΙΑ ! ΧΑΛΙΑ !

Φίλε Νομῆ.

Δέκα χρόνια ἀκόμα ἂν περάσουν, καὶ ἂν οἱ σοφοὶ καὶ οἱ τεχνίτες μας, γιὰτί ἀπ' αὐτοὺς τιμῶνται οἱ λαοὶ καὶ δοῦνται οἱ φυλές, δὲν ἔκπετάξουν τὴ στάχτη πὺ θύλωσε τὰ μάτια τους, καὶ ἂν δὲ σωθῶν μὲ νὰ σημαίᾳ τοῦ 21, νὰ σπᾶσουν τ' ἀδύναστο καὶ προδοτικὸν τιμὸν τῆς σημερινῆς Πολιτικῆς συμμορίας, ἀρχινώντας ἀπὸ τὸ Κορριάντη Θεοτόκῃ, ὅπου ἰντιάνικα μάγια θὰ ξέρει, νὰ κρατιέται ἀκόμα γιὰ Κυβερνήτης, ἔχτὸς ἀπὸ τὸ λήθαργο τῶν σπουδασμένων μας, θὰ χαθῇ ἡ ἐνδοξία ἡ πανταζηλεμένη κι' ἀπὸ ἀκρὴ σ' ἀκρὴ τῆς χτίσης ἔακουσμένη λέξη «Ἑλλάδα.» Καὶ θ' ἀκούεται ὁ ἀχὺς τῆς λαχ-

στού στόμα τοῦ Θεόδωρου πὺ δὲν εἶχε ἀκόμα πάψει τὴ φωνή, καὶ τόση ἦσαν ἡ ὀρμή τῆς τρυφηλείας κι' ἡ φόρα τοῦ χιλιάρχου, πὺ ἡ σπᾶθα ἐβγήκε ἀπὸ πτωχεύει καὶ ἐχούθη πέρα πέρα ἕως τὴ χέρ. Καὶ ἔπεσε ὁ Θεόδωρος χάρμῃ αἰματοκυλισμένος καὶ λίγο ἀναταράχτη γιὰτί γλίσσῃ τοῦ βγήκε ἡ πνοή.

Ὁ Θεορισμὸς τότες παρήφανος ἔσκυψε γιὰ νὰ γδύσει τὸ λείψανον ὡς ἦσαν ἡ συνήθεια, μὰ ἄλλο δὲν ἐπῆρε παρὰ τὸ σιδερένιον δαχτυλίδι, τᾶλλα ὅπλα τοῦ τὰ πῶθωσε σιμά του.

Καὶ τότες οἱ σύντροφοι τοῦ Θεόδωρου περιλυποὶ ἤρθαν νὰ σηκώσουν τὸ νεκρὸ καὶ μαζῇ ἦσαν καὶ ἡ ἀμοιρὴ Ἀσκληπηγένεια. Ἐκλαίγε πικρὰ κι' ἐγονάτιζε μπρὸς τὸν σκοτομένον καὶ τοῦ σφόνγιζε ἀπαρηγόρητα τὸ αἷμα καὶ μὲ πάθος τὸν ἐφιλοῦσε.

«Ποιὰ καὶ ποιανοῦ εἶσαι, κόρη, πὺ σούκαμα τέτοια λύπη;» ἐρώτησε ὁ Θεορισμὸς κοιτάζοντάς τὴν προσεχτικᾶ.

«Εἶμαι ἡ Ἀσκληπηγένεια τοῦ Φιλόστρατου ἡ θυγατέρα» ἀποκρίθη κοιτάζοντας κι' ἐκείνη τὸ βάρβαρο μὲ πικραμένο βλέφαρον «κι' ἤμουν ἡ ἀρραβωνιαστικὴ τοῦ Μοῦ πῆρες τῆ ζωῇ μου».

Ἀσκληπηγένεια, ἡ χώρα εἶνε δική μου· ὁμως ἔδωσα ὑπόσχεσιν στὸν πεθαμένο νὰ σοῦ χαρίσω τὴν ἐλευθερίαν· κι' ὁ Θεορισμὸς κρατᾷ τὸ λόγον του. Ἀς ἐπαύουν τῶρα τὸ λείψανον τοῦ ἀντρειομένου στὴ χώρα, κι' ὡς τὸ τιμήσουν, καθὼς τοῦ πρέπεται, καὶ σὺ ἀναχωρήσεις μὲ τὸν πατέρα σου ὅπου βούλεσαι, ἡ παραδόσου τὰ χέρια μου, ὡς νὰ τελειώσει ὁ πόλεμος».

«Θεορισμοῦθε, ὁ ἀγαπημένος μου ἀπέθανε σκωτωμένος, ἡ πατρίδα χάνεται κι' ἡ δόξα τῆς σβένεται· καὶ γι' αὐτὸ νὰ ζήσω ὅταν ὅλα θὰν χαμένα, ὅταν ὅλοι θὰν πεθαμένοι; Θάνα τούτη χάρη γιὰ μένα; Πεθαίνω μὲ τὴ χώρα μου». Καὶ τὴν ἐτίναξαν οἱ κλάψες.

Κ' ἐθιόμασε ὁ Θεορισμὸς καὶ τῆς εἶπε.—«Ἡ-

τάρας στὰ φωτερὰ τοῦ Παρθενῶνα καὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας τ' ἄλλοιωτο Μεγαλεῖο.

Φυλές ξενικὲς θὰ πνίζουν καὶ τὸ στερνὸ μας αἰσθημα, ἂν καλὰ καὶ ἔχτὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, στὴ λογόμενη ἐλεύθερη Ἑλλάδα, λησμονιῶνται ἀγύριστα οἱ Σοφοκλῆδες μας, καὶ καταφέρει ἡ Δύση στὴ Προδοσιὰ τῶν πολιτικῶν μας, καὶ στὴ θαμπωσιὰ μας, Παλάτια δικὰ τῆς νὰ χτίζουμε (Νέο Θέατρο Κέρκυρας) γιὰ νὰ θρεφτοῦμε ξαστερότερο τὴ Σένη Ἰδέα λησμονιῶντας τὴ δική μας τὴν Ἑλληνική! Καὶ ἀφοῦ μᾶς ἔφερε ἡ κουδέντα στὰ κορριάτικα : Ὁ Καποδίστριας πὺ στ' ἀγαλμὸ του κοιτάζει τὴ σκλαβωμένη ἀγνάντια Ἡπειρο δειχνοντάς τὴν, καλλίω νὰ γυρίζε καὶ νὰ δείχνει τὸ ἴδιο τοῦ Νησί, πὺ ὅζω, πέρα στὰ χωριὰ τῆς Κέρκυρας, ζοῦνε οἱ ἀνθρώποι χειρότερα ἀπὸ τοὺς χωριάτες Γαπονέζους, καὶ πουλιῶνται γιὰ τὸ ξερόψαμο καὶ ἐκεῖνο καλαμποκίσιο. Καὶ βρίσκεις κορίτσια τῆς παντριᾶς ζυπόλητα καὶ γδυμένα, πὺ ἡ ἀνάγκη τᾶφερε νὰ δουλέβουν μεροκάματο 40 λεπτὰ [χωρὶς φαγητό] Καὶ τί δουλειές; νὰ κουδάλανε κοπριές καὶ ἄλλες ἀνακρινδίες σ' ἀφτίς δουλειές. Καὶ βρίσκεις νιοὺς γδυμένους νὰ πέρνουν μεροκάματο μὲ Ἀρχιμή.

Σὲ ἄλλη κουδέντα, θ' ἀκούσετε καὶ τὴ προῦδο τῆς Κέρκυρας, πὺ τὰ Τζουμέρικα τὴν περνᾶνε.

Ἀφτὰ τὰ γράφω, γιὰ νὰ τὰ μάθῃ καὶ ὁ ἄλλος κοσμάκης, τὸ πῶς πιάκουνε τὰ μάγια τοῦ Γ. Θεοτόκη.

Χτίζει ἓνα Θέατρο, στολίζει καὶ τὴ χώρα, σὴν τις γυναῖκες πὺ παζαριάζονται, καὶ ἀφίνει 80 χιλιάδες ὅπου κατοικοῦνε στὸ Νησί τῆς Κέρκυρας, ἀκούστε το, στὴ πείνα καὶ στὴ γδυμένα. Νὰ μᾶς ζοῦνε λοιπὸν τέτοια Θέατρα. Καὶ γιὰ Ἐπίλογον φέρνω.

Πρῶτα τὸ νησί του νὰ φτιάσῃ, καὶ ἔπειτα νὰ τυλμᾷ νὰ στέκεται Πρωθυπουργός.

Μεθώνη Ἀπριλίου 1904.

Π.

σὺν γέννημα γι' ἄλλον καιρὸ, τρυφερὴ Ἀσκληπηγένεια· μὲ νίκησε καὶ τοῦτος στὴ γενναϊότητα, μὲ νίκησε καὶ σὺ τώρα· ἔπαρε καὶ τὸ δαχτυλίδι του».

Ὡς τόσο τέσσεροι εἶχαν σηκώσει στὸν ὅμο τὸ νεκρὸ χιλιάρχο καὶ ἐκίνησαν πρὸς τὸ κάστρο, οἱ ἄλλοι ἀκολούθησαν πεζοὶ σέρνοντας τᾶλσιν ἀπὸ τὰ χαλινάρια, καὶ ἡ νεκρικὴ συνοδεία ἐμπῆκε στὴ χώρα.

Τὴν ἡμέραν αὐτὴν οἱ Γότθοι ἡσύχασαν. Μὰ τὰ ποταχνὰ τῆς ἄλλης ἡμέρας ἐδόθηκε ἡ πρώτη ριζή τόσο ἀπὸ τὴ γῆς ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Οἱ βάρβαροι ἐπρόσβαλαν τὴ χώρα σὲ πολλὰ μέρη, ὥστε πὺ ὁ στρατὸς μόλις ἦτον ἀρκετὸς νὰ υπερασπίζε, κι' ἐχρησιζόνταν πολλοὶ γιὰ νὰ μοιράζον τὰ πολεμοφόδια. Οἱ μηχανεὲς ἔχτυποῦσαν κι' ἐρείπιζαν τὰ τειχεῖα, μπρὸς στὰ καστριά καὶ στὲς πόρτες οἱ Γότθοι ἐμαχόνταν ἀπὸ τοὺς κινητοὺς πύργους, οἱ καταπέλτες ἐδούλευαν. Ὁ στόλος ἐπάσκιζε νὰ μπεῖ στὸ λιμάνι, κι' εἶχε καταφέρει νὰ σιμώσει στὸ βράχο τοῦ κάστρου τόσο πὺ οἱ μύδροι δὲν τὸν ἐνοχλοῦσαν, ἐνῶ ἔχτυποῦσε τὴ χώρα κι' ἔκανε πολὺ νὰ ὑποφέρουν οἱ πολιορκημένοι.

Ἦταν εὐκολὸ νὰ καταλάβει κανεὶς πῶς ἡ Κασσώπη δὲν θάργουσε νὰ πέσει. Οἱ στρατιῶτες ἔχτυπιῶνταν ἀντρεία, μὰ τοὺς ἔπαιρνε ὁ κόπος· ἔριχναν μεγάλα λιθάρια πᾶνον στὲς χελώνες τῶν κριῶν, κι' ἀναμμένες σαΐττες στοὺς πύργους, ἔχυναν θάλασσα βραστὴ λάδια, καὶ πίσσα καὶ θερμὸ γιὰ νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἀνάβαση μὲ τίς σκάλες, ἐπολεμοῦσαν καὶ μὲ μηχανεὲς καὶ μὲ δοξάρια, κι' ἐσκότωναν πολλοὺς μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐπέφταν. Κάθε τόσο στὴ χώρα ἀναβε πυρκαϊὰ καὶ χέρια δὲν ἦταν γιὰ νὰ σβύνουν.

Ὅλη μέρα ἀγωνιστήκαν κι' οὐδὲ τὴ νύχτα δὲν ἐβράχυν ἀνάπαψιν· τὸ σκοτάδι ἐθάρνε περισσότερο τοὺς Γότθους πὺ εἰσέμωσαν τότες τοὺς κριοὺς στὲς πόρτες, καὶ πρὸς τὰ μεσάνυχτα ἀκουστήκαν τὰ πρῶτα βαριὰ χτυπήματα.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Φοιτητὴ στὰ Νομικὰ. Περαστικὰ σας. Γράφετε μας. Μὰ νὰ μάθουμε καὶ τὸ νομὸ σας. Δὲν κάνετε κανένα ἔγκλημα, γιὰ νὰ τὸ κρύβετε.— κ. Καραπ. Ὑστερ' ἀπὸ δυὸ τρία φύλλα θὰ δημοσιευτῇ ὀλίγω ἄλλο.— κ. Ν. Συρμ. Σκόπελο. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ λόγια πὺ μᾶς γράφετε. Σᾶς στέλνουμε σήμερα δὺ τὰ βιβλία πὺ ζητᾶτε, ἔξιν ἀπὸ Ἀ' ἱλιάδα, γιὰτί ὅλες οἱ Ἀ' ἱλιάδες τοῦ κ. Πάλλη, 250 κομμάτια κι' ἀπάνω, πούληθηκαν. Τὸ Β δὲν πουλιέται. Γράφετε στὸν ἴδιο, στὴ Λίβαρπουλ, νὰ σᾶς τὸ στείλῃ. Τὸ «Κρασι» τοῦ κ. Στατινέπουλου θὰ βγῇ τὴν ἄλλη βδομάδα ὀλίγω ἄλλο· θᾶναι 16—17 τυπογραφ. φύλλα καὶ ὅλῃ 70 εἰκόνες εὐρωπαϊκᾶς· μ' ὅλα τὰ καινούρια μηχανήματα πὺ μεταγείλονται· σήμερα στὴν Εὐρώπῃ γιὰ τὰ κρασιά.— κ. Πέτρο Δρόνα. Καλὸ τὸ πρῶτο τετράστιχο :

Τοῦ πόνου τὴ σπαραχτικὴ κραυγὴ

Ποῦ ῥιζεὶ σὴν ἐπιδαινας, θυμᾶμαι

Ραγίστη κάθε ἀνθρώπινῃ καρδίᾳ

Ραγίστηκαν κι' οἱ πέτρες, τὸ θυμᾶμαι

Μὰ τὸ δεύτερο τετράστιχο μ' ἐκείνο τὸ ἀκακούργον χέρι πὺ αἶτανε δὲν ἦτανε δὲν τὸ πολυκαταλάβαινε.

Μόνο τὸ χέρι πὺ τὰ στήθῃ σου ἔπνευ

ἔσχιζε μὲ φαρμακερὸ μαχαίρι

Μόνον ἐκεῖνο φοβερώτερο κινήθηκε

γιὰτί τοῦ Πλάστου σου ἦτανε, δὲν ἦ-νε,

Κακούργου χέρι.

— κ. Ἀρίστιππο. Βιβλιοτόμα. Τυπώθηκε κι' ὁ «Δίφνης» κι' ἡ «Χλόη» στὸ σχῆμα τοῦ «Τίμωνος» καὶ στὴ σειρά τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ «Νομῆ». Τὴν ἄλλη βδομάδα θᾶναι ἔτοιμο τὸ βιβλίον καὶ θὰ πουλιέται χαρτοδεμένον στὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας» δὺ δραχμές.

— κ. Μαρ Γεράν. Πέραστε τὴν Κυριακὴ μ. μ. ἀπὸ τὸ γραφεῖο. ἔχετε ἓνα δέμα μὲ βιβλία.— κ. Πάν. Θαλασσινὸ. Ἀφοῦ βρισκόσαστε τώρα στὴν Ἀθήνα δὲν περνᾶτε ἀπὸ τὸ γραφεῖο; Ἡ ἐπιμονή σας εἶναι ἀδικαιολόγητη.— κ. Μικρομερίτη. Θὶ δημοσιευτῇ. Εὐχαριστοῦμε.

Κανεὶς πλὴν δὲν ἔλπιζε νὰ γλυτώσει ἡ χώρα· κι' ὁ λαὸς ἀπὸ λησμονίαν ἐπιθυμοῦσε νὰ παραδοῖται νομίζοντας πῶς μὲ τὴν ὑποταγὴν θὰ γλύωνε τοὺς βαρβάρους. Μάλιστα οἱ γυναῖκες ἐφοβόονταν περισσότερο κι' ἐγενότον δαρμὸς καὶ κλάμα. Ἡ Ἀσκληπηγένεια ὁμως κι' ἄλλες ἀρχόντισσες εἶχαν κλειστὴ μέσῃ στὸ κάστρο, πὺ θάμνε ἀπαρτο, κι' ἂν ἐπιπτε ἡ χώρα, ἀλλὰ γιὰ λίγο γιὰτί χτισμένο σ' ἄλλον καιρὸ οἱ πύργοι τοῦ ἦσαν ἀδύνατοι γιὰ τὲς μεγάλες μηχανεὲς κι' ἦσαν μετρημένες οἱ ζωοτροφίες, καὶ τὸ νερὸ ἔλειπε.

Ὁ πόλεμος ἐδάσταξε δὺς μέρες ἀκόμα· οἱ στρατιῶτες ἀγωνιστήκαν ὅσο ἐδυνόνταν. Τὴν τρίτην μέρα πρὸς τὸ βράδι οἱ πύργους ἐξέφοντωθηκαν καὶ σὰ φουσκωμένος τράφος τὸ ξανθὸ φουστὸ ἐμπῆκε πλημμυρώνοντας τὴ χώρα.

Heils, heils skapja matjan jah drinkan (*)

Ἐφώναζαν σ' ὅλους τοὺς δρόμους, σ' ὅλα τὰ σπίτια καὶ ἔσφαζαν τοὺς ἀντρες· κι' ἐσκαλῶνταν τὲς γυναῖκες· καὶ τὲς ἔθιαζαν.

Κ' εἶδον ἀπὸ τὸ κάστρο τὴν καταστροφὴν τῆς Κασσώπης.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα ἄμα ἐβγήκε ὁ ἥλιος οἱ βάρβαροι ἀποτέλειωσαν τὴν ἐρήμαξιν κι' ἐβλάθθηκαν μὲ πόθο νὰ πάρουν τὸ κάστρο. Ἦθελαν νὰ τελειώσουν.

Τότες ἐνῶ οἱ κριοὶ ἐβράχυναν, στὴν κοῦρτη οἱ ἀρχόντισσες ἐβαλθθηκαν νὰ χορεύουν, κι' ἐπρωστατοῦσε στὸ χορὸ ἡ θλιμμένη Ἀσκληπηγένεια.

Καὶ ἐστάθη αὐτὴ ἡ πρώτη πὺ ἀπὸ τὸ βράχο τοῦ Καστροῦ ἐπήδησε στὴ θάλασσα, ὅταν ἐβρέθη στοῦ γκρεμοῦ τὸ χεῖλος, καὶ μίᾳ μίᾳ ἐπέσαν κατόπι τῆς ὅλες, οἱ ἀρχόντισσες, οἱ ἀθῆνατες, πὺ ἐπρωτίμησαν τὴν τιμὴν, τὴν ἐλευθερίαν τὴν πατρίδα καλλίω παρὰ τὴ ζωὴ τους.

Κρασάδες 1901

(*) Ζήτω, ζήτω φέρτε φαγητὸ καὶ πιτό.